

SESSIÓ DE COMUNICACIONS 4

Divendres 1 de juliol de 2022 – MATÍ (11-13.30h)

1. Estudi, traducció i recepció de la literatura i cultura catalanes: edicions, històries, revisions crítiques

Pau Francesch Sabaté (Universitat de Barcelona)

El focus contrastiu com a marca de modalitat: una anàlisi traductològica anglès-català

A partir d'un corpus de traducció paral·lel anglès-català format per sis novel·les, analitzarem les equivalències establertes per traduir enunciats amb focus contrastius (FC) amb valor modalitzador epistèmic, així com la freqüència dels diversos recursos de traducció aplicats. En els textos font en anglès identifiquem aquesta mena de FC perquè a) la trobem marcada in situ amb lletra cursiva i b) recau en verbs ("needed" a (1a)) —concretament, en la flexió verbal— i en perífrasis modals (Lohnstein 2016), i en elements amb valor quantificacional (Vallduví 2002: § 4.7.1-2) ("people" a (2a)).

(1) a. Her anxiety was unbearable to me. It made me crazy. I needed her to respond, to be there with me. I [needed]FC it. (Gornick 1987: 135)

b. La seva ansietat m'era insuportable. Em feia parar boja. Necessitava que ella respongués, que em fes costat. Ho necessitava de debò. (tr. Caball 2014: 129)

(2) a. When we were teenagers Maddy surprised us all one night at a neighborhood party with his extraordinary foxtrotting (...) Where had he learned to dance like that, we wondered. This was not the kind of dancing you learned from watching Astaire on Saturday afternoons in a darkened movie auditorium, or from moving about by yourself in front of the mirror. This dancing you got from [people.]FC (Gornick 1987: 59)

b. (...) Aquest ball te l'havia d'ensenyar algú. (tr. Caball 2014: 60)

Veurem que per a aquests fenòmens es fan servir tècniques de traducció com l'amplificació i la modulació (Hurtado Albir 2001), perquè el valor pragmàtic del FC en la flexió verbal i els quantificadors pot ser diferent en anglès i en català. Així mateix, defensarem que en aquestes traduccions el focus no és contrastiu i que la marca de contrast del text font es canvia per trets de modalitat en el text meta, associats al moviment de quantificadors (Vallduví 2002: § 4.7.1-2) i les locucions, adverbis i perífrasis modals (Payrató 2002), com "de debò" a (1b) i "havia de" a (2b).

Posteriorment, observarem que, de les 300 ocurrències de FC amb valor modal analitzades, més del 50 % són traduïdes amb oracions no marcades i sense trets de modalitat. En darrer lloc, plantejarem hipòtesis diverses relatives a la consciència metapragmàtica dels traductors (Silverstein 1993) per explicar les dades.

Referències bibliogràfiques

- FORCADELL, Montserrat (2016). «New prosodic patterns in Catalan: Information status and (de)accentability», *Journal of Pragmatics*, 97: p. 1-20.
- HURTADO ALBIR, Amparo (2001). *Traducción y traductología. Introducción a la traductología*. Madrid: Ediciones Cátedra.
- LOHNSTEIN, Horst (2016). «Verum Focus». A: *The Oxford Handbook of Information Structure*, Caroline FERY i Shinichiro ISHIHARA (eds.), p. 290-313. Oxford: Oxford University Press.
- NUYTS, Jan (2016). «Analyses of the Modal Meanings». A: *The Oxford Handbook of Modality and Mood*, Jan NUYTS i Johan VAN DER AUWERA (eds.), p. 31-49. Oxford: Oxford University Press.
- PAYRATÓ, Lluís (2002). «L'enunciació i la modalitat oracional». A: SOLÀ, Joan, Maria-Rosa LLORET, Joan MASCARÓ i Manuel PÉREZ SALDANYA (dir.), p. 1149-1220. *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries.
- SILVERSTEIN, Michael (1993). "Metapragmatic discourse and metapragmatic function." A: *Reflexive Language: Reported Speech and Metapragmatics* J. LUCY (ed.), p. 50-67. Cambridge: Cambridge University Press.
- ZIMMERMANN, Malte (2016). «Predicate Focus». A: *The Oxford Handbook of Information Structure*, Caroline FERY i Shinichiro ISHIHARA (eds.), p. 314-358. Oxford: Oxford University Press.
- VALLDUVÍ, Enric (2002). «L'oració com a unitat informativa». A: SOLÀ, Joan, Maria-Rosa LLORET, Joan MASCARÓ i Manuel PÉREZ SALDANYA (dir.), p. 1221-1282. *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries.

Nota biogràfica

Pau Francesch (Tarragona, 1992) va estudiar el grau en Ciències Polítiques i de l'Administració a la Universitat Pompeu Fabra (2010-2014) i el màster en Ciutadania i Drets Humans: Ètica i Política a la Universitat de Barcelona (2014-2016, matrícula d'honor del treball final de màster). El 2016 va fer una estada d'estudis a Roma (Itàlia), on va fer un curs de redacció i serveis editorials a l'Oblique Studio.

Posteriorment, va estudiar el postgrau en Assessorament Lingüístic i Serveis Editorials de la UB (2017-2018). Entre el 2018 i el 2019 va treballar com a becari a la Unitat de Cultura Científica i Innovació (UCC+I) de l'Àrea de Comunicació de la UB.

Actualment, fa el doctorat sota la direcció de la professora Neus Nogué Serrano, al Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UB (beca FI-DGR). Investiga la traducció de l'estructura informativa i la pragmàtica en traduccions de narrativa de l'anglès al català.

Núria Camps-Casals (Universitat de Vic)

Traduccions / adaptacions teatrals al català en època tardofranquista destinades a joves i infants en el marc del cicles de teatre de *Cavall Fort* (1968-1975)

Parlar de la represa cultural en la Catalunya tardofranquista implica, sens dubte, fer referència a noms com els de Joaquim Carbó, Sebastià Sorribas, Josep Vallverdú o Emili Teixidor que, en la dècada dels anys seixanta del segle passat, van entomar la tasca de produir literatura de qualitat i en llengua catalana per a joves i infants, fins llavors mancats d'aquest tipus de lectures i de referents literaris, donat el bandejament del català en època franquista i l'impacte de la censura.

És en aquest context que l'any 1961 s'engega la publicació de la revista *Cavall Fort*, també com a plataforma de difusió de la llengua i la literatura catalanes entre els més joves i amb els autors suara mencionats entre l'àmplia nòmina de col·laboradors. La llista d'iniciatives editorials, culturals i publicacions en català per a infants i joves que anaren florint en terres catalanes fins al final de la dictadura és extensa. Sigui com vulgui, interessa fixar-se en la importància dels "Cicles de Teatre de Cavall Fort", en aquest mateix context, com a element potenciador del teatre per a joves i infants per mitjà de l'altaveu que proporcionava la pròpia revista i amb el suport del teatre Romea, que oferí unes condicions econòmiques especials, de l'Ajuntament de Barcelona, que comença a comprar entrades per als infants d'escoles municipals a partir de 1968, i d'alguns membres de grups de teatre independent. La llista d'autors teatrals dels quals es representen peces és extensa i no només inclou escriptors locals, sinó que se està formada per un bon nombre d'autors estrangers, les obres dels quals es van adaptar al català i per a un públic jove.

Sobre aquests cicles, Joaquim Carbó en publicà un volum el 1975 sota el títol *El teatre de "Cavall Fort"*, però, més enllà del panorama general que dibuixa, intentarem aportar llum sobre els adaptadors i les adaptacions d'aquestes peces teatrals estrangeres suara citades.

El repte translatiu / d'adaptació del text teatral per a infants es concreta en un procés semiòtic, com a mínim, triplement extraordinari: (1) ha de poder adaptar-se al llenguatge i a l'inconscient de l'infant i, al mateix temps, (2) conjugar elements textuais i extratextuais: verbals, visuals i, fins i tot, auditius, sense descuidar elements relatius a la posada en escena (ritme, gestualitat, entre altres) i (3) expressar i transmetre la càrrega cultural i el simbolisme inherent.

Referències bibliogràfiques

Carbó, J. (1975). *El teatre de Cavall Fort*. Edicions 62.

Nota biogràfica

Llicenciada en Traducció i Interpretació (Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, 2005), Núria Camps va rebre el "Primer Premio Nacional de Fin de Carrera" del "Ministerio de Educación y Ciencia (MEC)" l'any 2006 i el Premi Extraordinari de Llicenciatura (UVic-UCC, 2005). Des de 2005 és professora a la UVic-UCC. Va llegir el seu Treball de Recerca de Doctorat l'any 2007 i gaudí d'una Beca de Formació del Professorat Universitari (FPU2008) del MEC. Es doctorà el 2013 a la UVic-UCC amb una tesi sobre la recepció literària i les traduccions franceses de Jacint Verdaguer amb la qualificació Cum Laude. Actualment, és membre del grup de recerca: Textos Literaris Contemporanis: Estudi, Edició i Traducció (UVic-UCC) i està acreditada com a LECTOR per l'AQU. La seva recerca s'ha publicat en llibres i revistes indexades nacionals i internacionals i ha pres part en nombrosos congressos nacionals i internacionals. Les seves principals línies de recerca són la recepció literària, la traducció i l'edició de textos dels segles XIX i XX. És membre numerària de la Societat Verdaguer, entitat que agrupa una cinquantena d'investigadors sobre la literatura del s. XIX i, en especial, sobre Verdaguer, procedents de diverses universitats/entitats. Així mateix, formà part de la junta fundadora d'UVic Alumni i és vocal de la junta del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. És sòcia/membre de diverses associacions científiques: Patronat d'Estudis Osonencs (Sòcia), Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Membre) i Societat Catalana de Llengua i Literatura (IEC), (Sòcia). És traductora freelance i traductora / intèrpret jurada habilitada per la Generalitat de Catalunya: Anglès-Català i Espanyol-Català i viceversa.

Irene Solanich Sanglas (Universitat de Vic)

Gènere i autoria a la col·lecció La Negra, de La Magrana

La intervenció proposa una anàlisi de la correlació entre el sexe dels escriptors i els personatges principals de les novel·les de la col·lecció La Negra, de l'editorial La Magrana. D'una banda, pretén funcionar com un punt de partida per a l'estudi des d'una perspectiva de gènere de la sèrie, i de l'altra definir la primera generació de dones escriptores del gènere negre en llengua catalana. Cal destacar que, si bé La Negra, de La Magrana no va ser la primera col·lecció dedicada al gènere negre en català, sí que va ser la primera que va comptar amb la participació d'escriptores catalanes dins la nòmina.

El treball s'ha fet a partir de l'estudi tant dels personatges com dels autors i s'examina el paper dels protagonistes seguint els arquetips que defineixen la novel·la negra i policíaca. Si bé podem determinar que hi ha certes diferències en la producció literària d'autors i autores pel que fa als rols de les figures de les novel·les, no podem assegurar que aquests paràmetres siguin visibles a altres nivells més enllà de les caracteritzacions.

Referències bibliogràfiques

- Ashley, M. (2001). The Time Machines: The Story of the Science-Fiction Pulp Magazines From the Beginning to 1950. *Utopian Studies*, 12(2), 251–253. <http://philpapers.org/rec/ASHTTM>
- Broch, A. (1991). *Literatura catalana dels anys vuitanta*, Barcelona: Edicions 62.
- Capmany, M. A. (1987). *El jaqué de la democràcia*, Barcelona: La Magrana.
- Casadesús, A. (2014). Maria-Antònia Oliver o el plaer de narrar en femení. *Ítaca. Revista de Filologia*, 5.
- Chandler, R. (1953). *The Simple Art of Murder*. En *Pearls Are a Nuisance*, Nova York: Random House.
- Estébanez Calderón, D. (1996). *Novela negra*. En *Diccionario de términos literarios* (Madrid, pp. 760–764), Madrid: Alianza Dictionaries.
- Guardiola, C.-J. (1996). *Ofici d'editar*, Barcelona: La Magrana.
- Guitart, J. (1992). *Amanita Muscaria*, Barcelona: La Magrana.
- "La Negra" reivindica la novel·la policíaca europea. (1986, November 2). *Avui*, 29.
- Llanas, M., & Chumillas, J. (2012). *Edicions de La Magrana (1976-2000)*. Política, literatura i escola, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Margenat, A. (1989). *Escapa't d'Andorra*, Barcelona: La Magrana.
- Martín Escribà, À. (2017). *Jaume Fuster, gènere negre sense límits*, Barcelona: Editorial Alrevés, S.L.
- Martín Escribà, À. (2020). *Crims i ruralitat*. En *Escrips policíacs*. De "La Cua de Palla" a "Crims.cat." Barcelona: Editorial Alrevés, S.L.
- Pons, M., & Sureda, C. (2004). *(Des) aïllats: narrativa contemporània i insularitat a les Illes Balears*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Quinto, M. (1995). *Sobrerroca*, Barcelona: La Magrana.
- Villalonga, A. M. (2013). *Dones, novel·les i sèries negres: una mirada actual a partir de la postmodernitat*. A *l'ombra Del Crim*. <http://alombradelkrim.blogspot.com/2013/02/dones-nouvelles-i-series-negresuna.html>

Nota biogràfica

Llicenciada en Traducció i Interpretació (Universitat de Vic – Universitat Central de Catalunya, 2005), Núria Camps va rebre el "Primer Premio Nacional de Fin de Carrera" del "Ministerio de Educación y Ciencia (MEC)" l'any 2006 i el Premi Extraordinari de Llicenciatura (UVic-UCC, 2005). Des de 2005 és professora a la UVic-UCC. Va llegir el seu Treball de Recerca de Doctorat l'any 2007 i gaudí d'una Beca de Formació del Professorat Universitari (FPU2008) del MEC. Es doctorà el 2013 a la UVic-UCC amb una tesi sobre la recepció literària i les traduccions franceses de Jacint Verdaguer amb la qualificació Cum Laude. Actualment, és membre del grup de recerca: Textos Literaris Contemporanis: Estudi, Edició i Traducció (UVic-UCC) i està acreditada com a LECTOR per l'AQU. La seva recerca s'ha publicat en llibres i revistes indexades nacionals i internacionals i ha pres part en nombrosos congressos nacionals i internacionals. Les seves principals línies de recerca són la recepció literària, la traducció i l'edició de textos dels segles XIX i XX. És membre numerària de la Societat Verdaguer, entitat que agrupa una cinquantena d'investigadors sobre la literatura del s. XIX i, en especial, sobre Verdaguer, procedents de diverses universitats/entitats. Així mateix, formà part de la junta fundadora d'UVic Alumni i és vocal de la junta del Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. És sòcia/membre de diverses associacions científiques: Patronat d'Estudis Osonencs (Sòcia), Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (Membre) i Societat Catalana de Llengua i Literatura (IEC), (Sòcia). És traductora freelance i traductora / intèrpret jurada habilitada per la Generalitat de Catalunya: Anglès-Català i Espanyol-Català i viceversa.

Guillem Cunill i Sabatés (Universitat Pompeu Fabra)

Les traduccions catalanes de la "Divina comèdia" de la primera meitat del segle XX

En aquesta comunicació presentaré les traduccions al català de la "Divina comèdia" de Dante Alighieri fetes durant la primera meitat del segle XX, que en són cinc: la d'Antoni Bulbena i Tosell (publicada el 1908), la d'Antoni d'Espona i Nuix (inèdita, acabada el 1915), la de Narcís Verdaguer i Callís (publicada pòstumament el 1921), la de Llorenç de Balanzó i Pons (publicada entre 1923 i 1924) i la de Josep Maria de Sagarra (publicada entre 1947-1951). En el marc de la gran

comemoració del 1921 per celebrar el sisè centenari de la mort de Dante es van publicar un conjunt de traduccions parcials —ja siguin tercines o cants sencers de la Divina comèdia, publicades sobretot en revistes—, que també esmentaré.

La comunicació es dividirà en dues parts. Primer de tot, faré una breu presentació de les traduccions: autor, data de publicació, característiques del text, etc. En segon lloc, compararé com s'han traduït en català algunes tercines emblemàtiques de l'obra dantesca, ja que el criteri de traducció és diferent: uns traductors opten pel decasíl·lab i, d'altres, per la prosa poètica. No analitzaré un cant sencer per raons d'espai i de temps.

Aquesta anàlisi parteix d'un conjunt d'articles (p. ex., Di Girolamo 2001; Arqués 2004) que se centren les dues «grans traduccions catalanes» de la "Divina comèdia" —la medieval d'Andreu Febrer i la contemporània de Sagarra—, i la traducció més recent de Mira, publicada el 2000. Aquesta aportació, doncs, ajudarà a tenir una comprensió més completa del panorama de les traduccions catalanes del segle XX de la "Divina comèdia".

Referències bibliogràfiques

- Arqués, Rossend (2001). «El rastre de la pantera perfumada: Dante en les poètiques catalanes de la modernitat». Dins: Rossend Arqués i Alfons Garrigós. *Sobre el Dant*. Barcelona: Editorial Claret, p. 23-53.
- Arqués, Rossend (2004). «Reescriure Dante: La "Comèdia" de Sagarra i Mira». *Reduccions: revista de poesia*, 81-82, p. 215-225.
- Di Girolamo, Costanzo (2001). «La "Divina comèdia" en català». *L'Espill*, 7, p. 131-140.
- Gavagnin, Gabriella (2005). *Classicisme i Renaixement: una idea d'Itàlia durant el Noucentisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Gómez Soler, Patricia Rosa (2013). *El uso ideológico de Dante Alighieri en Cataluña (1889-1921)*. Universitat d'Alacant. Tesi doctoral publicada en línia. Disponible a l'adreça <https://dialnet.unirioja.es/servlet/tesis?codigo=118497>.

Nota biogràfica

Des de 2019, cursa el Doctorat en Traducció i Ciències del Llenguatge a la Universitat Pompeu Fabra, la mateixa universitat on es va graduar en Traducció i Interpretació (2017) i va obtenir el màster en Estudis de Traducció (2019). El seu àmbit de recerca se centra en la literatura catalana i la recepció literària de les traduccions en català del segle XX. En la seva tesi doctoral, dirigida per la Dra. Marta Marfany i el Dr. Marcel Ortín, estudia la traducció de Josep Maria de Sagarra de la "Divina comèdia" de Dante. És membre del grup de recerca Grup d'estudis de traducció, recepció i literatura catalana (TRILCAT) i de la Societat Catalana d'Estudis Dantescos.

Caterina Valriu Llinàs (UIB)

Edició d'un corpus de rondalles mallorquines del s. XIX

La comunicació exposarà el procés d'estudi i edició crítica d'un corpus de 169 documents narratius de Mallorca —rondalles, llegendes, succeïts i tradicions explicatives—, recollides directament de l'oralitat el 1894, de les quals se'n publicà únicament una tercera part el 1895. Era un projecte de l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria-Toscana —que ja havia emprès complexes tasques de recerca antropològica a les Balears a la segona meitat del s. XIX— dut a terme pel professor Antoni M. Penya, fill de l'escriptor Pere d'Alcàntara Penya. El 2010 un extens fons documental de l'arxiduc va ser posat a l'abast dels investigadors, entre la documentació hi havia els originals manuscrits de les rondalles —les publicades i les inèdites—, una dotzena de cartes que permetien resseguir els objectius i apriorismes que guiaren la recerca, el procés del treball de camp i alguns altres materials complementaris. Posteriorment, en un altre arxiu es localitzaren altres documents vinculats al corpus inicial. Aquests materials han estat digitalitzats, transcrits, catalogats segons els índex internacionals i objecte d'una edició crítica, que —entre d'altres aspectes— comenta el lèxic i la toponímia. El corpus s'ha estudia en la seva globalitat, però també narració per narració. El resultat final és un treball que posa a l'abast dels investigadors i també del públic en general un cabal rondallístic en bona part inèdit que enriqueix el patrimoni folklòric català i europeu.

Referències bibliogràfiques

- JASON, HEDA (2000). *Motif, type and genre: a manual for compilation of indices & a bibliography of indices and indexing*. Folklore Fellows Communication 273. Hèlsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- LLUÍS SALVADOR, ARXIDUC (1895a): *Rondalles de Mallorca*. Würzburg: Leo Woerl.
- (1895b): *Märchen aus Mallorca*. Würzburg und Leipzig: Leo Woerl.
- LÜTHI, MAX (1979 [1947]): *La fiaba popolare europea. Forma e natura*. Milà: Mursia.
- MANTEGAZZA, PAOLO (1896): «L'Arciduca Luigi Salvatore e le fiabe di Maiorca. Nuova Antologia di Scienze, Lettere ed Arti, vol. LXV, fasc. XVII (1 de setembre de 1896).
- ORIOI, CARME (1996): «Les Rondalles de Mallorca de l'arxiduc Lluís Salvador: oralitat i gènere dels relats» a *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes XXXII. Miscel·lània Germà Colón*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

- 1996b: «Ludwig Salvator, Erzherzog». Enzyklopädie des Märchens 8: Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1996.
- RAMIS, ANDREU (2002): El folklore i l'etnografia a les Balears (segles XIX i XX). Palma: Edicions Documenta Balear.
- SCHWENDINGER, HELGA (1991): El archiduque Luís Salvador de Austria. Príncipe, científico, viajero. Palma: Miquel Font Editor.
- UTHER, HANS-JÖRG [ATU] (2004): The Types of International Folktales. A Classification and Bibliography Based on the System of Antti Aarne and Stith Thompson. Folklore Fellows' Communications 284-286. 3 volums. Hèlsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.

Nota biogràfica

Catedràtica del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears. Les meves línies de recerca són l'etnopoètica -especialment la narrativa oral- i la literatura infantil i juvenil. Treballo en projectes de recerca I+D sobre folklore amb la Universitat Rovira i Virgili, sobre literatura infantil i juvenil amb la Universitat de Santiago de Compostela i sobre literatura i territori amb la Universitat de València. He publicat diverses monografies sobre història de la literatura infantil i juvenil, sobre llegendes etiològiques, estudis de les relacions entre el llegendari, personatges històrics i territori i història del folklore.

Emili Casanova Herrero

La creativitat lèxica de Jacint Verdaguer a la llum de la lexicografia de l'època

Verdaguer ha estat sens dubte el creador i el restaurador de la llengua viva de la Renaixença i el model projectat en tots els escriptors posteriors, com han destacat entre altres Joan Maragall i Josep Pla. Verdaguer representa la perfecta simbiosi entre un llenguatge culte, tret de models literaris medievals, amb una llengua parlada, arrelgada sobretot a la Plana de Vic, en paraules de Joaquim Molas, gràcies a la seua cultura llibresca, la seua capacitat d'observació i el seu sentit musical. De fet, té un sentit lingüístic i poètic que fa que use sempre la paraula més adequada, de manera que la seua poesia o la seua prosa se senten naturals, arrelades en la saba popular i sense cap artifici, com diu Garolera, emmarcada en un paisatge i en unes històries apreses directament per ell a través d'enquestes a vells, excursions i lectures.

Tanmateix no s'ha mesurat ni estudiat prou la seua capacitat creativa ni el corpus aportat a la llengua literària i estàndard per falta d'estudis sobre els escriptors contemporanis i per falta d'un corpus de referència i comparació.

Preteinc en esta comunicació valorar la creativitat verdagueriana a la llum dels diccionaris del XIX, d'Esteve-Belvitges, Labèrnia i de Simin Palay, i del XX, d'Aguió, Grieria i de Fabra. En concret, hi trobarem: -una part del seu lèxic aprofitat per tots els diccionaris, ja des d'Aguió.

-un bon nombre de mots absents dels diccionaris, com cosserró, gruixudària, remàstega, ubicament, on es pot veure els elements creatius usats.

-moltes formes documentades posteriorment a ell, com boterell, carcanada, mitjaire, fardam.

-mots segurament introduïts per ell, com capcinada, catasquejar, dordojar, rellentor.

-ús de moltes variants formals sense tradició literària en la seua època, com aubaga, deixondar, obirar.

-ús d'occitanismes compartits com terrabastall, escalabornar.

La idea és buidar una gran part de la seua obra per arribar a la conclusió que eleva a categoria literària un bon munt de vocables que van ser triats directament del poble i assimilats per altres escriptors i per Fabra i van entrar a formar part del cabal lèxic del català, com afrau, arrambar, esberlar, esllenegar. I per destacar la combinació de formes literàries tradicionals amb les que ell poava del seu entorn.

Referències bibliogràfiques

Diccionaris citats, més el DCVB, DCat i corpus.

Nota biogràfica

professor de la UV ja veterà

Vicent Josep Escartí Soriano (Universitat de València. IIFV)

Una percepció primerenca de la literatura catalana antiga a l'obra de Magí Pers i Ramona (s. XIX)

El treball fa una ullada a la construcció de la història de la literatura catalana antiga, al segle XIX, a través dels manuals de Magí Pers i Ramona i altres autors del moment. La percepció que van tenir, del nostre passat literari, va ser tan important que va marcar fins i tot les històries de la literatura catalana posteriors. Per una altra banda, es mostra com, tot i ser hereus dels bibliògrafs del XVIII en alguns casos, l'aproximació que feren homes com Pers i Ramona, va ser, amb tot, totalment diferent.

Referències bibliogràfiques

- Cerdà Subirachs, J. (1999) "La provençalística a Catalunya: de Bastero a Milà", Actes del VII Congrés de l'Associació Hispànica de Literatura Medieval, Castelló, 1999. vol. II, 55-65.
- Escartí, V. J. "La literatura antiga a través d'alguns manuals del segle XIX", *Afers*, 94 (2019), 793-805
- Roca Ricart, R. "Els repertoris bibliogràfics valencians dels segles XVIII, XIX i XX", *Arxius, memòria i literatura*, Algemesí, 2007.

Nota biogràfica

Vicent Josep Escartí és llicenciat en Història Medieval i doctor en Filologia Catalana per la Universitat de València, on actualment és catedràtic de Literatura Medieval i Moderna. Ha publicat nombrosos estudis sobre la cultura i literatura i ha tingut cura d'edicions de textos valencians antics, literaris i historiogràfics, com ara les obres d'Ausiàs March, el Llibre dels feits de Jaume I, la Crònica de Muntaner, el Tirant lo Blanch de Joanot Matorrell, la Vita Christi d'Isabel de Villena, la Primera part de la Història de València de Pere Antoni Beuter o el Dietari de Joaquim Aierdi, entre d'altres. El seu interès per la literatura antiga l'ha fet aproximar-se a obres de diversa naturalesa, però, en especial, s'ha centrat en l'estudi de l'edat mitjana i moderna. El 1996 va rebre el Premi Enric de Larratea de l'Institut d'Estudis Catalans pel seu estudi sobre Aierdi i el 2001 el de la crítica del Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Des del 2005 és membre de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana -i actualment és el director de la entitat-, i des del 2015 és membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Ha estat fundador i director de la revista *Scripta*, de la Universitat de València, i actualment dirigeix, també la *Revista Valenciana de Filologia*, de la Diputació de València.

Elena Grínina / Galina Romànova (Universitat de Relacions Internacionals de Moscou, MGIMO)

Impressions de viatges a Maladeta: pàgines desconegudes

La finalitat d'aquesta comunicació és donar a conèixer una relíquia centenària que es guarda a la biblioteca de l'Acadèmia de ciències a Sant Petersburg. Són notes de viatge que descriuen els Pirineus ja fa més de cent anys. El seu autor que formava part de la societat geogràfica russa i del club francès alpí era Nikolai Poggenpol, diplomàtic, periodista i alpinista rus. Va fer un viatge n'agost i setembre de 1894 i va publicar les seves impressions en la revista "Russkiy vestnik" en 1895. Es tracta d'un gènere que es diu "impressions de viatge", és una espècie de diari. L'autor descriu la part francesa (Gascunya) a partir de Badia de Gascunya fins a la frontera amb Espanya en Pirineus en dos trossos que es titulen "En Pirineus" i "Maladeta" on es troben determinades referències a la Vall d'Aran. Hem pogut trobar aquesta joia gràcies a la informació de Claudio Aventín-Boya, un bibliòfil de la vall occitana de l'Aran i responsable ARAN CULTURAU.

Referències bibliogràfiques

- Поггенполь Н.В. В Пиренеях. / Русский вестник, 22.02.1895, т.236, с. 14 – 122 [Poppengol N.B. En Pirineus // "Russky vestnik", 22.02.1895, t. 236, pp. 14 - 122]
- Поггенполь Н.В. Маладетта / Русский вестник, 01.03.1895, т.237, с. 3 – 41. [Poppengol N.B. Maladeta // "Russky vestnik", 01.03.1895, t. 237, pp. 3 - 41]

Nota biogràfica

Elena GRÍNINA, Dra. en Filologia romànica per la Universitat Estatal Lomonossov de Moscou. La tesi doctoral es dedicat als primers tractats gramaticals de Occitània i Catalunya. Des de l'any 1985 és catedràtica del Departament de la llengua espanyola de la Universitat de Relacions Internacionals de Moscou. Àrea de investigació: història de la filologia romànica, història de les llengües romàniques, sociolingüística, retòrica, metodologia didàctica de l'ensenyament de les llengües. Publicacions: manuals (nivell A1/A2, B1, B2) "Español actual" i altres; articles de investigació en rus, en espanyol, en català.

Galina ROMANOVA, Dra. en Filologia romànica per l'Institut de Lingüística de l'Acadèmia de Ciències de Rússia. Àrea d'investigació: comunicació intercultural, personalitat lingüística, pragmalingüística, sintaxi semàntica, història dels idiomes romances, varietats nacionals de la llengua espanyola, terminologia. Activitat laboral: 1986-2001, directora del Dept. de Llengües romàniques de la Universitat Estatal de Relacions Internacionals (MGIMO), 2001-2012, directora del Dept. d'Espanyol de la mateixa universitat; actualment - catedràtica del mateix Dept. Publicacions: manuals (nivell B1-C2) "Español para periodistas", "Español en relaciones internacionales" i altres; articles d'investigació en rus i en espanyol.

Ronald Puppo Bunds (Universitat de Vic)

Traduir 'L'Atlàntida'

Traduir L'Atlàntida —en el cas en qüestió, a l'anglès— representa molt més que la reescriptura del text des del punt de vista lèxic, mètric, líric o imatgístic. Les referències culturals occidentals universals que abunden a l'espai miticopoètic de L'Atlàntida, com també la quantitat de referències culturals més específiques vinculades a les geografies ibèriques, reals o imaginàries, impliquen la transferència no només interlingüística sinó també interimaginària: la construcció verdagueriana d'un concepte d'Espanya i el seu lloc al món mediterrani, i també al món, acabarà impactant la representació que en fa la lectura del nou text, la traducció, per part de l'imaginari col·lectiu forà. A diferència de l'exportació de Canigó —lectura de referència i significat en gran part desconeguts, d'entrada, al lloc d'importació; i per tant, de nova construcció a l'imaginari col·lectiu receptor—, el mite de l'Atlàntida ja està present i ocupa un lloc previ, ja plasmat, a l'imaginari receptor de l'obra traduïda. Per dir-ho d'altra manera, l'exportació de Canigó trasllada significats des del particular cap a l'universal, on l'obra omplirà un buit de contingut provinent de la mirada verdagueriana; amb L'Atlàntida, però, es tracta de la re-formació, amb l'obra verdagueriana, d'una idea del mite de l'Atlàntida, i també d'Espanya, ja present i en ple vigor a l'espai miticopoètic universal. Verdaguer, de manera insòlita, va apoderar-se de continguts ja universals, per aleshores traslladar-los i plasmar-los de nou a l'espai particular ibèric; el repte que planteja la seva traducció serà traslladar aquests continguts particulars, producte de la mirada de Verdaguer, a l'espai universal amb el seu significat particular intacte. És a dir, tota la força del mite de l'Atlàntida, ara transformada per l'obra L'Atlàntida, ha de saltar per sobre les barreres i fronteres, per tal de deixar-hi empremta, ara a través de la mirada de Verdaguer.

Referències bibliogràfiques

- Molas, Joaquim (2014). 'Llegir Verdaguer'. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Solà, Lluís (2013). 'La paraula i el món: Assaigs sobre poesia'. Barcelona: L'Avenç.
- Spivak, Gayatri Chakravorty (1993). "The politics of translation". En 'Outside in the Teaching Machine'. London: Routledge.
- Steiner, George (1996). "An Exact Art". En 'No Passion Spent: Essays 1978-1995'. New Haven: Yale University Press.
- Torrents, Ricard (2004). 'A la claror de Verdaguer'. Vic: Eumo Editorial.
- Verdaguer, Jacint (ed. Pere Farrés, 2002). 'L'Atlàntida'. Vic: Eumo Editorial.

Nota biogràfica

Professor agregat de Traducció a la UVic-UCC, ha publicat articles i ressenyes a l'Anuari Verdaguer, Babel, Catalan Review, Reduccions, Translation Review i altres, com també capítols de llibre per a Reichenberger i Routledge. Mentor participant en el projecte de l'American Literary Translators Association per a joves traductors del català a l'anglès (2015-2016), i docent al seminari de formació de traductors literaris organitzat per l'Institut Ramon Llull (2015), és traductor de nombrosos poetes catalans, sobretot Jacint Verdaguer i Joan Maragall. La seva traducció/edició 'Mount Canigó: A tale of Catalonia' fou guardonada amb el 2016 Premi Crítica 'Serra d'Or' en Catalanística, i l'any 2020 publicà la primera antologia, extensament anotada, de Joan Maragall en llengua anglesa, 'One Day of Life is Life' (London-Barcelona: Fum d'Estampa Press). Actualment tradueix a l'anglès 'L'Atlàntida' de Verdaguer.

2. Literatura catalana contemporània, del XIX al XXI

Francesc Bernat i Baltrons / Mireia Calvet Creizet (Universitat de Barcelona)

El resum d'història de la literatura catalana de Morel-Fatio ([1893]1897) en el context filològic del vuit-cents: apunts per a una historiografia literària

Al segle XIX comptem amb dues grans referències de la historiografia literària catalana: l'Essai sur l'histoire de la littérature catalane (1857) de F. Cambouliu i Katalanische Lliterature (1893) d'A. Morel-Fatio, publicat en el Grundriss der Romanischen Sprachen de Gröber). Ambdues obres són les primeres que treballen amb mètodes científics, superen definitivament les històries i recopilacions anteriors, i constitueixen els dos primers intents de bastir una història de la literatura catalana moderna. Amb tot, la historiografia literària catalana posterior no els ha donat la importància que mereixen. En el cas de Cambouliu, aquest fet es podria justificar perquè, tal com diu el mateix autor, es tracta més aviat d'una proposta de programa general més que una història literària pròpiament dita. Tanmateix, això no explica el cas de Morel-Fatio, perquè és una obra que recull totes les obres literàries en català conegudes a finals del XIX, les classifica per gèneres i les valora freqüentment.

En el marc d'un projecte que pretén traduir, editar i valorar Katalanische Literature, ens proposem els següents objectius en aquesta comunicació:

- Donar a conèixer suscitant la figura de Morel-Fatio com a catalanista.
- Descriure breument el contingut de Katalanische Literature i el context en què va aparèixer.
- Intentar donar resposta a l'oblit d'aquesta obra per part de la historiografia catalana posterior.

Referències bibliogràfiques

BERNAT, Francesc i HEINZER, Patrick (2017) «La història de la literatura catalana d'Alfred Morel-Fatio al Grundriss der Romanische Philologie (1893)», dins (Manuel Pérez Saldanya i Rafael Roca i Ricart, a cura de), Actes del XVIIè Col·loqui de l'AILLC, València/Barcelona, Universitat de València/Institut d'Estudis Catalans, p. 215-225.

CAMBOULIU, François (1857), Essai sur l'histoire de la littérature catalane, Paris, Durand.

MOREL-FATIO, Alfred (1893 [1897]) «Katalanische Literatur», dins (Gustav Gröber, ed.) Grundriss der romanischen Philologie, Strassburg, Karl J. Trübner, II vol., 2ª part, p. 70-128. (1893 [1897]).

RUBÍ I LLUCH, Antoni (1901), Algunos de los caracteres que distinguen a la antigua literatura catalana. Reeditat (2001) a 21 discursos inaugurals, Barcelona, Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Nota biogràfica

Francesc Bernat i Baltrons : Departament de Filologia Catalana i Lingüística General (secció de Lingüística Catalana), Universitat de Barcelona.

Mireia Calvet Creizet: Departament de Llengües i Literatures Modernes i d'Estudis Anglesos (secció d'Estudis Germànics), Universitat de Barcelona.

Gemma Bartolí Masons (Universitat Autònoma de Barcelona)

Versificadors, amistats i vanitats: Ramon D. Perés en la crisi dels Jocs Florals

Entre els noms més destacats de la crítica literària militant de la segona meitat del XIX a Catalunya convenim usualment que sobresurten els de Francesc Miquel i Badia, Joan Sardà, Josep Yxart i Ramon D. Perés. Mentre que el primer adopta una posició conservadora i manté el seu discurs i les seves idees inalterables, els altres tres són agents en el canvi de paradigma literari que propicia la crisi dels Jocs i promouen una determinada concepció de la poesia que mira d'adequar-se als nous models europeus i, en definitiva, a la modernitat. Per a aquests crítics de tendència progressista, la poesia dels Jocs Florals forma part d'una literatura característicament renaixentista de la qual cal allunyar-se, ja que promou les formes grandiloqüents i retòriques que falsegen el veritable concepte de la poesia gran i universal.

En aquesta comunicació volem posar el focus en el discurs de Perés al voltant d'aquesta institució i de la «literatura de certamen», on hi ha tots els «versificadors» que ell condemna, en oposició als veritables poetes que escriuen des del cor. Així, en els seus primers anys com a crític, i també quan assumeix la direcció de 'L'Avens', el rebuig cap a la tradició vuitcentista catalana en el marc de la poesia, que té com a màxim exponent els Jocs Florals, esdevé el denominador comú que apareix pràcticament en tots els seus articles.

D'altra banda, resseguint les seves opinions també volem donar compte de l'evolució de la seva concepció sobre la institució amb el pas dels anys, posada també en relació amb el discurs modernista imperant. Fet i fet, en el marc d'una poesia moderna, la institució —respectada tanmateix des d'un punt de vista històric— ha perdut el sentit.

Referències bibliogràfiques

- Josep M. Domingo (ed.), 'Joc literari i estratègies de representació: 150 anys dels Jocs Florals de Barcelona'. Barcelona: IEC (Treballs de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, 7), 2012.
- Ramon D. Perés, «Los fruyts d'enguany», 'L'Avens', primera època, any II, núm. 17, agost 1883, p. 17-20.
- R.D. Perés, «Los Jochs Florals de 1884», 'L'Avens', primera època, any III, núm. 34, jul.-ag.-set. 1884, p. 380-392.
- R.D. Perés, «Los Juegos Florales: impresiones y datos», 'La Vanguardia', any VIII, núm. 249, 27/V/1888, p. 1.
- R.D. Perés, «Decadencia» («Literatura»), 'Diario de Barcelona', 6/IX/1906, núm. 249, p. 10.235-10.237.
- R.D. Perés, «La poesía y los Juegos Florales» («Literatura»), 'Diario de Barcelona', 10/I/1907, núm. 10, p. 400-402.
- Antònia Tayadella, «Els corrents literaris», dins Ramon Grau et al., 'Exposició Universal de 1888: llibre del centenari, 1888-1898', Barcelona: L'Avenç, 1988, p. 482.

Nota biogràfica

Després d'haver-me graduat en Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona i d'haver fet el Màster d'Estudis Avançats en Llengua i Literatura Catalanes, actualment faig una tesi sobre les poètiques de la modernitat de finals del XIX en les lletres catalanes a través dels articles del crític Ramon D. Perés. Soc professora associada a la Universitat Autònoma de Barcelona, correctora al diari 'Ara' i membre de la revista 'Haidé. Estudis Maragallians'. També col·laboro regularment a 'Caràcters' i a 'La Lectora'.

Rafael Roca Ricart (Universitat de València)

L'epistolari entre Rafael Ferrer i Bigné i Víctor Balaguer (1866-1883)

De l'intercanvi epistolar que varen mantenir el valencià Rafael Ferrer i Bigné i el català Víctor Balaguer i Cirera s'han conservat una quinzena de cartes que, a hores d'ara, representen una nova i eloqüent mostra de les intenses relacions que, durant la segona meitat del segle XIX, mantingueren els intel·lectuals d'una i l'altra banda de l'Ebre. D'aquesta manera, l'estudi se centrarà a donar notícia detallada del contingut dels documents; i també, a mostrar de quina manera l'escriptor català va influir en l'actuació dels seus col·legues valencians.

Referències bibliogràfiques

- Comas, Montserrat, "L'epistolari de Víctor Balaguer. Gestió, ús i potencial historiogràfic d'un document excessiu", Cercles. Revista d'Història Cultural, núm. 19 (2016), p. 29-53.
- Millàs, Jaime, Memòria d'un poeta de la Renaixença. Rafael Ferrer i Bigné (1836-1892), Ed. Sargantana-Institució Alfons el Magnànim, València, 2019.
- Roca, Rafael, El sol de nostra glòria. La germanor cultural valencianocatalana a través d'un epistolari inèdit de Teodor Llorente (1865-1910), Institut Alacantí de Cultura, Alacant, 2018.

Nota biogràfica

Rafael Roca és professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València. Historiador de la literatura, ha centrat l'interès de les seues investigacions en l'estudi dels escriptors i les institucions que protagonitzaren la segona meitat del segle XIX i l'inici del XX. És membre de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes i de la Societat Verdager d'Estudis Literaris.

Héctor Sanchis Mollà (Universitat de València)

Aproximació a l'obra poètica de Josep Bodria

Els crítics literaris coincideixen a l'hora de diferenciar una part de la poesia valenciana escrita al darrer quart del s.XIX de les peces escrites sota "les estrictes convencions retòriques jocfloralesques" (Verger 1984: 17). Simbor (1988: 12) apunta que "tan sols durant l'últim quart de segle alguns membres del grup llombartia aportaren una minoritària, però valuosa obra renovadora." Aquesta nòmina d'autors estaria formada, entre d'altres, per Josep Bodria i Roig, l'obra del qual es caracteritza, segons Simbor, "d'una autenticitat i força poètica superior a la dominant producció jocfloralesca".

El tema proposat és l'obra poètica de Josep Bodria. Publicà la seua obra de forma dispersa als diaris més importants del moment com Las Provincias, Lo Rat-Penat: Periòdic Literari Quincenal, La il·lustració catalana, etc. Finalment, recopilà els poemes en diferents reculls com Roselles: poesies valencianes (1895), Fulles seques (1900) i Llibret de recorts (1911).

Referències bibliogràfiques

- Llorente, T. (2013) Obra valenciana completa, ed. Roca, R., València, Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- Simbor, Vicent (1980), Els orígens de la Renaixença valenciana, València, PUV.
- Verger, E. (1983) Antologia dels poetes valencians, València, Alfons el Magnànim, v. I.

Nota biogràfica

Em diuen Héctor Sanchis Mollà. He publicat diferents articles i ressenyes. Actualment em trobe realitzant una tesi doctoral al voltant de l'obra poètica de l'autor Josep Bodria i Roig.

Felip Cirer Costa (Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera) Aspectes de la Renaixença a Eivissa

Es proposa una visió de la Renaixença a una illa petita com és Eivissa, amb una cultura mins, però que va voler incorporar-se a aquest moviment nascut al Principat. Es repassaran les principals figures: Josep Clapés, Jacint Auzenza, Felip Curtoys i es veurà el mestratge que va exercir Ramon Bordas i Estragués, durant el període que exercí de professor de retòrica al Col·legi de Segona Ensenyança d'Eivissa.

Referències bibliogràfiques

Es repassaran les obres d'Isidor Macabich i la història de la literatura pitiüsa escrita per Isidor Marí i Jean Serra.

Nota biogràfica

Catedràtic de llengua catalana i literatura. Director de l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera i estudiós de temes relacionats amb les Pitiüses

Maria Planellas Saumell (Universitat Autònoma de Barcelona)

De fades i boscos llegendaris a la poesia modernista. Apeles Mestres i Alexandre de Riquer

Frederic Mistral, en una carta a Apeles Mestres (mantinc el nom sense la geminada tal com el reivindicava l'autor), afirma que 'Liliana' és una epopeia lírica on el seu interlocutor ha sabut vessar «tout le rêve qui s'exhale de la nature». D'altra banda, Joan Maragall hi veia «un resplendent compendi de tota la seva personalitat artística». De fet, aquest llibre es considera una de les joies del modernisme gràfic on, segons Francesc Fontbona, Mestres va aconseguir posar-se al dia de les noves tendències. Tres anys més tard, el 1910, Alexandre de Riquer publica el 'Poema del bosc', que també rep els elogis epistolars dels patriarques de les lletres occitanes i catalanes.

A hores d'ara, les dues obres es presenten com les més ambiciosos respectivament de l'un i de l'altre poeta, i, malgrat les diferències estructurals —'Liliana' narra una història de manera lineal, mentre que el 'Poema del bosc' fa un recorregut per diferents motius de la història de la humanitat— comparteixen una sèrie de llocs comuns: el bosc com a espai sagrat; les criatures fantàstiques; la dona-fada i la impossibilitat d'assolir-la, capturar-la o posseir-la; la història d'amor de final tràgic; la lluita constant entre l'home (en el cas de Mestres) o la civilització (en el cas de Riquer) contra la natura.

La intenció d'aquesta proposta és d'analitzar comparativament dos dels poemes narratius més representatius del Modernisme, posant èmfasi en la intertextualitat que es pot trobar de manera transitiva i sense perdre de vista el context i la recepció que van tenir, tant a partir dels articles de premsa com de la correspondència privada que ha arribat fins a nosaltres.

Referències bibliogràfiques

CASTELLANOS, J. (1984) «La poesia modernista», dins M. Riquer, A. Comas, J. Molas (dir.), 'Història de la literatura catalana', vol. VIII. Barcelona, Ariel, p. 247-323.

CERDÀ I SURROCA, M. À. (1981) 'Els pre-rafaelites a Catalunya'. Barcelona, Curial Edicions Catalanes.

FONTBONA, F. (1985) «El dibuixant», dins 'Nadala. Apel·les Mestres (1854-1936) En el cinquantenari de la seva mort'. Tamarit, Fundació Jaume I, p. 27-56.

MESTRES, A. (1907) 'Liliana'. Vilanova i la Geltrú, Imp. Oliva.

MOLAS, J. (1985) «El poeta» i «Cronologia», dins 'Nadala. Apel·les Mestres (1854-1936) En el cinquantenari de la seva mort'. Tamarit, Fundació Jaume I, p. 73-100.

RIQUER, A. de (1910) 'Poema del bosc'. Barcelona, Àlvar Verdager.

Trenc, E. i A. Yates (1988) 'Alexandre de Riquer: 1856-1920: the British connection in Catalan modernisme'. The Anglo-Catalan Society.

Trenc, Eliseu (2000) 'Alexandre de Riquer'. Barcelona, Lunwerg i Caixa Terrassa. Correspondència del Fons Apel·les Mestres, AHCB.

Nota biogràfica

Maria Planellas Saumell és doctora en Estudis Lingüístics, Literaris i Culturals per la Universitat de Barcelona, amb una tesi sobre la ironia en la poesia d'Apeles Mestres. És membre del Consell de redacció de la revista 'Haidé. Estudis maragallians' on ha dirigit, el 2019 i el 2020, un doble dossier monogràfic sobre la interacció d'alguns autors modernistes amb el poeta de «La vaca cega». Ha participat en congressos, ha escrit articles i ressenyes en altres revistes de literatura, com ara 'Estudis Romànics' o 'Caràcters'. Enguany ha publicat 'Petons', d'Alexandre de Riquer, amb l'editorial Trípod. S'està formant com a arxivera i gestora de documents al màster de l'ESAGED de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Carles Dachs Clotet (Universitat Eötvös Loránd de Budapest) Les veus salvatges. L'argot de la marginalitat en Juli Vallmitjana i Jordi Cussà

Dues de les novel·les més conegudes de Jordi Cussà (Berga, 1961), *Cavalls salvatges* (Columna, 2000; Edicions de l'Albí, 2017) i *Formentera lady* (Labreu edicions, 2015), retraten el món de la droga a Catalunya i l'experiència dels addictes a l'heroïna dels anys vuitanta i noranta. De totes dues, de seguida la crítica en destacà el treball lingüístic, sobretot pel que fa als diàlegs: els personatges hi fan servir un català molt genuí, que conté alguns castellanismes, però molt pocs, i en què les frases, curulles de lèxic específic del món de la droga i expressions que hi tenen a veure, flueixen amb naturalitat i versemblança. Si fa no fa un segle abans, Juli Vallmitjana (Barcelona, 1873-1937) recorria els barris marginals de Barcelona i en feia un retrat viu i profund en la seva obra narrativa i teatral. Dins de la producció novel·lística, hom coincideix a destacar *La Xava* (1910; recuperada el 2003 per Edicions de 1984, edició d'Enric Casasses), de la qual també s'ha remarcat sobretot la vivor dels diàlegs i l'argot delictiu, en aquest cas amb molts préstecs del caló. L'objectiu de la comunicació seria presentar el resultat de comparar les característiques de l'argot de la marginalitat en aquests dos autors, sobretot a partir de *La Xava* i les dues novel·les de Cussà esmentades anteriorment, que retraten ambients semblants amb un segle de distància: què ha canviat i què es manté? Què ha passat a formar part del llenguatge col·loquial? Quins préstecs del caló han perviscut i quins han desaparegut? Més enllà de l'argot, en què s'assemblen, estilísticament, aquestes novel·les? Tot plegat no només ens pot servir per reflexionar sobre l'argot delictiu català i les novel·les que el retraten, sinó també sobre la vitalitat del català en certs contextos, la qual cosa, darrerament, ha estat motiu de debat.

Referències bibliogràfiques

- Broch, Àlex (dir.) (2008). *Diccionari de la literatura catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Casasses, Enric (2003). «Pròleg». Dins de: *La Xava*. Barcelona: Edicions de 1984.
- Cussà, Jordi (2015). *Formentera lady*. Barcelona: Labreu Edicions.
- Cussà, Jordi (2017). *Cavalls salvatges*. Berga: Edicions de l'Albí.
- Foguet, Francesc; Mestres, Albert (2004). «Estudi introductori». Dins de: *Sota Montjuïc. Criminalitat típica local*. Barcelona: Arola editors.
- G. Ortensi, Laura (2020). «Una dosi per a la salut». Dins de: *La Lectora. Revista digital de crítica literària*. 7 d'abril de 2020. Recuperat de: <https://lalectora.cat/2020/04/07/una-dosi-per-a-la-salut/> [Últim accés: 29/11/2020]
- Molas, Joaquim (dir.) (1986). *Història de la literatura catalana. Part moderna*, vols. VIII, IX, X i XI. Barcelona: Ariel.
- Puigdevall, Ponç (2015). «Perspectives complementàries». Dins de: *El País. Quadern*. Núm. 1600. 17 setembre 2015.
- Salvanyà, Jaume (2009). *Diccionari del català col·loquial*. Barcelona: Enciclopèdia catalana.
- Vallmitjana, Juli (1910). *La Xava*. Barcelona: Edicions de 1984, 2003.

Nota biogràfica

Carles Dachs Clotet (Santa Eugènia de Berga, 1987) és llicenciat en Filologia catalana i té un Màster de Gestió del Multilingüisme, Assessorament Lingüístic i Serveis Editorials. Ha estat lector de català a la Universitat Eötvös Loránd de Budapest entre els cursos 2017-2018 i 2020-2021. Ha col·laborat en diverses publicacions, com *La Lectora. Revista digital de crítica literària*, *Reduccions* o el setmanari *La Directa*. Com a poeta, ha publicat *Suc de llum* (Premi Joan Duch per a joves escriptors) i *A dalt més alt* (Premi Maria Mercè Marçal de poesia).

Antoni Isarch Borja (Universitat Autònoma de Barcelona) Un assaig pedagògic de Domènec Guansé

L'assaig pedagògic 'Per Catalunya!' (1934), de Domènec Guansé, rebat l'«Antologia de prosistes i poetes catalans» adreçada al públic escolar que el gironí Carles Rahola havia publicat un any abans. Sense defugir el to polèmic i combatiu, Guansé qüestiona els criteris adoptats per Rahola en la confecció del volum, així com la tria d'autors inclosos i l'excés de subjectivitat que ha motivat aquesta tria.

L'interès de l'assaig guansenià rau, sobretot, en la concepció de l'obra: a banda del rigor argumentatiu i la lúcida visió pedagògica que se'n desprèn, l'autor articula una contraproposta d'autors i obres que, en el context sociocultural i polític republicà, adquireixen un rang d'exemplaritat en el terreny escolar molt superior a la selecció duta a terme per Carles Rahola. En darrer terme, 'Per Catalunya!' posa de relleu la capacitat formativa i modernitzadora que Guansé atorga l'ensenyament

enfrent de concepcions tradicionals, i testimonia la fe insubornable del crític tarragoní en la literatura com a element d'identificació nacional.

Referències bibliogràfiques

- Narcís-Jordi ARAGÓ, Josep CLARA, «Carles Rahola, testimoni d'una època», dins 'Els epistolaris de Carles Rahola. Antologia de cartes de cent corresponents (1901-1939)'. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.
- Agustí ESCLASANS, «Converses literàries. Per Catalunya!», 'La Humanitat', 13-V-1934, p. 12.
- Salomó MARQUÈS I SUREDA, «L'ensenyament a la Catalunya republicana», 'Quaderns de Vilaniu', núm. 10 (1986), p. 47-60.
- Joan PRATS-SOBREPERE, «Domènec Guansé i la didàctica de la literatura», 'Butlletí. Col·legi oficial de doctors i llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya', núm. 90 (octubre 1994), p. 23-25.
- Tomàs ROIG I LLOP et al., 'L'obra de la BCAI. Tres conferències. I: Tomàs Roig i Llop, Salvi Valentí i Ernest Albert i Galter'. Barcelona: Biblioteca Catalana d'Autors Independents, 1934.

Nota biogràfica

ANTONI ISARCH BORJA (Barcelona, 1978). Doctor en Filologia Catalana per la Universitat Autònoma de Barcelona (2016), actualment exerceix la docència a l'ensenyament secundari i ha estat professor col·laborador del Grau de Llengua i Literatura Catalanes i del Grau d'Humanitats de la UOC. Ha publicat diversos estudis sobre la literatura catalana dels anys vint i trenta, tant d'autors (Domènec Guansé, Rafael Tasis, Joan Oliver) com de períodes o publicacions. S'ha dedicat, també, a la crítica literària centrada en la narrativa catalana actual per a publicacions com 'Els Marges' o 'La Lectora', entre d'altres. Des del 2010, ha impartit diversos cursos de formació per a docents de secundària i batxillerat en l'àmbit de la didàctica de la literatura catalana.

Núria Santamaria Roig (Universitat Autònoma de Barcelona)

Emili Teixidor o la poètica de l'ofici

El nom d'Emili Teixidor va ocupar un discret segon pla en els estudis i panorames de la literatura catalana de tomanet de segle fins a l'incontestable èxit de Pa negre (2003), addicionalment impulsat per l'adaptació cinematogràfica dirigida per Agustí Villaronga el 2010. L'objectiu d'aquesta comunicació és parlar esment en la particular poètica de Teixidor que es va fonamentar, en bona mesura, en una clarividència consciència dels gèneres i de l'estratificació de la producció literària. Des d'aquest punt de vista, és possible fer-se càrrec de l'extraordinària versatilitat de les escriptures de l'autor, la seva traça per connectar la tradició amb la novetat, i la seva premeditada assumpció de la diversitat de funcions i d'espais que la literatura podia cobrir: des de l'auxili pedagògic en la formació dels infants fins a la denúncia de les insuficiències i excessos de la societat catalana, o la pregona reflexió sobre les paradoxes de la condició humana. Infiltrats en l'àmplia gamma de cometes i objectius, mai no hi van faltar ni la ironia, ni l'humor ni una aguda vocació lúdica i irreverent que es feu especialment visible en algunes de les seves col·laboracions amb els mitjans de comunicació i amb sornegueres aproximacions al llenguatge del còmic i la fotonovel·la o al guionatge cinematogràfic i televisiu. És, sobretot, a partir de l'anàlisi d'algunes d'aquestes peces de "literatura incidental" –El país de Sorang (1967), Lavínia 2016 (1968), La Núria Espert es perd (1969), El vicari d'Olot (1983) o Lavínia 2092 (1986-87)–, que procurarem perfilar la poètica de l'autor i el signe del compromís intel·lectual que involucrava.

Referències bibliogràfiques

Referències provisionals

- BENASSAR, Sebastià (2013) Emili Teixidor, Barcelona: Associació d'Escriptors en Llengua Catalana. Generalitat de Catalunya. Institució de les Lletres Catalanes. /Col Retrats)
- BONADA, Lluís (1989) "Emili Teixidor: 'Cal recordar la guerra civil i la postguerra als nens', Avui, 15 de desembre, 16.
- DUGÓ; TEIXIDOR, Emili (1969) "El vampiro del Poble Sec", Oriflama
- GARCÉS; TEIXIDOR, Emili (1986-87) "Lavínia 2092 o la guerra de les essències", Diari de Barcelona – Suplement dominical.
- GUBERN, Roman (1977) "Anàlisi de Lavínia 2016", Bang!, 13, 41-42.
- LLEOPART I TIÓ, Anna (2011). "Paraules per explicar el silenci. Entrevista a Emili Teixidor", Llibre de Tona. Sant Jordi 2011 37-42.
- MUÑOZ, Josep M. (2004) "Emili Teixidor: 'Tots vam ser franquistes passius'", L'Avenç, n° 295, octubre, 13-20.
- OBIOLS, MIQUEL; SIÓ, Enric; TEIXIDOR, Emili (1968) "Lavínia 2016 o la guerra dels poetes", Oriflama, 69-76.
- PICORNELL, Mercè (2013) Continuitats i desviacions. Palma de Mallorca.
- ROVIRA, Josep M. (2000) "Oriflama en el marc de l'antifranquisme osonenc", AUSA, 146, 441-460.

- SIÓ, Enric; TEIXIDOR, Emili (1967) "El país de Sorang", Vector-2, Barcelona: Salvat. (1969) "La Núria Espert es perd", Orifloma, 84, juny.
- TEIXIDOR, Emili (1998) En veu alta. Escrits per a la ràdio, Barcelona, Proa. (2007) La lectura i la vida, Barcelona, Columna.
- TORRENTS, Ricard (2012) "Emili Teixidor. 'Llegir és la complicitat en la creació'. Laudatio en la seva investidura de Doctor Honoris Causa de la Universitat de Vic". Dins: Acte d'Investidura de Doctor Honoris Causa del señor Emili Teixidor i Viladecàs. Vic: Servei de Publicacions de la UVic, 9-31.
- UVIC. (2017) Fons Emili Teixidor <<https://www.uvic.cat/biblioteca/colleccions/fonsespecials/emili-teixidor>>.

Nota biogràfica

Núria Santamaria Roig. Professora Agregada del Departament de Filologia Catalana de la UAB. Pertany al GELCC (Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània), a la comissió executiva del PRAEC (Projecte de Recerca de les Arts Escèniques Catalanes), està adscrita al projecte Imaginaries of the Future of the Youth(s) (2017 SGR -2020) i a la xarxa científica europea ANHEM (Artistic and Historical New Narratives in European Mutations). Ha publicat treballs sobre Carles Soldevila, Josep M. de Sagarra, Cecília A. Màntua i Joan Brossa, entre d'altres. Entre els seus darrers escrits figura un estudi dels muntatges beckettians de La Gàbia de Vic dins el volum col·lectiu Beckett en España (2020), publicat per la Universidad de Valladolid. <https://orcid.org/0000-0003-0026-7939>

Roger Canadell Rusiñol (Universitat Oberta de Catalunya)

Límits i fronteres a "No", de Saïd El Kadaoui. Una proposta de "mediació literària"?

El concepte de mediació és usat des de disciplines ben diverses per a referir-se a la metodologia que acompanya els processos de transformació personal i comunitària i, en molts casos, de construcció de la identitat, o també per a parlar de l'espai de diàleg, d'intercanvi, d'entesa en situacions discordants. En l'àmbit de la literatura, la mediació s'associa, per exemple, a conceptes com el de traducció o recepció, i també per a tractar qüestions relatives a les hegemònies i les perifèries en un sistema literari.

Els fluxos migratoris, el desplaçament de refugiats i els múltiples tipus d'exilis han provocat que la mediació continuï essent avui una necessitat: per a la comprensió i la solució de conflictes generats pel xoc cultural, en el tractament del dol migratori, en el treball sobre el desencaix identitari, etc.

En aquest context la literatura continua tenint un paper important pel seu poder representacional i, amb la voluntat de recuperar el sentit més tradicional del terme mediació, en la comunicació que presentem volem mostrar que la literatura —també la catalana— no resta al marge de la realitat social, política, econòmica, cultural, provocada pels fenòmens migratoris i els exilis. Per això proposem de focalitzar la mirada en l'obra de l'escriptor catalanomarroquí Saïd el Kadaoui, que amb les seves obres ha explicat la pròpia experiència com a migrat i, alhora, ofereix un corpus literari que permet ser treballat —en els centres educatius, en clubs de lectura, amb professionals de l'àmbit social, etc.— com a mediador de debat, de reflexió i de suport per a la construcció d'identitats complexes en contextos de migració i exili.

Referències bibliogràfiques

- Balaguer, Enric; Borja, Joan; Espinós, Joaquim; Francés, Maria Àngels., Literatura autobiogràfica. Història, memòria i construcció del subjecte. Editorial Denes, València-Alacant, 2001.
- Chambers, Iain. Migracy, culture, identity. Routledge, London-New York, 1994.
- Fernández, Josep-Anton. «Dislocated temporalities: immigration, identity and sexuality in Najat el Hachmi's "L'últim patriarca"». Caplletra. Revista Internacional de Filologia; Núm. 65 (2018); p. 191-202.
- Guillamon, Julià, «La novel·la catalana de la immigració». L'Avenç. Núm. 298, 2005.
- Said, Edward W., Reflexions on Exile and Other Essays. Cambridge (MA): Harvard University Press, 2002.
- Skrabec, Simona, «El repte d'acceptar la diferència», dins Gavagnin, Gabriela i Martínez-Gil, Víctor, Entre literatures. Hegemònies i perifèries en els processos de mediació literària, Punctum, Lleida, 2011.

Nota biogràfica

Roger Canadell és professor dels Estudis d'Arts i Humanitats de la Universitat Oberta de Catalunya des de 2002. Es va doctorar en Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona amb una tesi sobre l'obra poètica, cultural i periodística de Josep Anselm Clavé, amb la qual va rebre el premi Lluís Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans. Les seves recerques s'han orientat a l'estudi de la incidència social de la literatura, especialment en entorns obrers i populars al segle XIX i XX, i més recentment, com a membre del grup de recerca LiCMES, ha començat a investigar la relació entre identitat, literatura i migració en la literatura catalana del segle XXI.

J. Àngel Cano Mateu (Universitat de València)

Vicenç Pagès Jordà i el naufrag urbà: una anàlisi hipertextual de Robinson (2017)

A la novel·la Robinson (Empúries, 2017), Vicenç Pagès Jordà ens presenta H., un carter de mitjana edat que un dia decideix envair la casa dels veïns, quan aquests surten de vacances, per restar-hi en posició horitzontal. Al llarg dels tres capítols que conformen l'obra, assistirem a les reflexions, manies i obsessions –fins a fregar la psicosi– d'aquest personatge, que, al capdavall, només busca l'evasió i l'aïllament del món exterior. En realitat, es tracta d'un Robinson urbà, un naufrag –en contrast amb el creat per Daniel Defoe el 1719, que instaura el mite– «voluntari» a la recerca de refugi i soledat; en aquest sentit, pel costat de la introspecció i de l'autoconeixement, el personatge de Pagès Jordà s'aproxima més, sens dubte, al Robinson que Michel Tournier descrivia a *Divendres o els llimbs del Pacífic* (1967). L'objectiu de la comunicació que presentem al XIX Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes és, doncs, analitzar la relació hipertextual, que ja des del títol es fa patent, entre el mite del naufrag i la novel·la de l'escriptor de Figueres. Com a principal referent per a l'anàlisi, prendrem el model que Gérard Genette detalla als *Palimpsestes* (1982); d'acord amb aquest, entenem per hipertextualitat la relació existent entre un text B, o hipertext, i un text anterior A, o hipotext. Dit en altres paraules: l'hipertext, o obra B, que en aquest cas correspondria a Robinson, de Vicenç Pagès, deriva de l'hipotext, o obra A, que hem identificat amb el mite del naufrag. Aquesta relació de derivació seria de transformació, ja que opera en obres (la imitació, que és l'altre tipus de derivació, opera amb gèneres i estils), i caldria encabir-la en el règim seriós. Parlariem, per tant, d'una transformació seriosa o transposició.

Referències bibliogràfiques

- Defoe, Daniel (2020 [1a ed. 1719]): *Robinson Crusoe*, traducció d'Esther Tallada, Barcelona, La Casa dels Clàssics.
- Engélibert, Jean-Paul (1997): *La postérité de Robinson Crusoe. Un mythe littéraire de la modernité (1954-1986)*, Ginebra, Droz.
- Falcón, Rosa (2018): *Robinson y la isla infinita. Lecturas de un mito*, Madrid, Fondo de Cultura Económica.
- Genette, Gérard (1982): *Palimpsestes. La littérature au second degré*, París, Seuil.
- Herrero, Juan (2006): «El mito como intertexto: la reescritura de los mitos en las obras literarias», *Çedille. Revista de Estudios Franceses*, 2, pp. 58-76.
- Nopca, Jordi (2017): «Vicenç Pagès Jordà: "La literatura occidental és literatura del malestar"», *Ara*, 21-X-2017.
- Pagès, Vicenç (2006): *De Robinson Crusoe a Peter Pan*, Barcelona, Proa.
- Pagès, Vicenç (2017): *Robinson*, Barcelona, Empúries.
- Tournier, Michel (1993 [1a ed. 1967]): *Divendres o els llimbs del Pacífic*, traducció d'Antoni Vicens, Barcelona, Proa.
- Watt, Ian (1999 [1a ed. 1996]): *Mitos del individualismo moderno. Fausto, Don Quijote, Don Juan y Robinson Crusoe*, Cambridge, Cambridge University Press.

Nota biogràfica

J. Àngel Cano Mateu (l'Olleria, 1991) és graduat en Filologia Catalana (Premi Extraordinari de Grau i Premi Nacional al Millor Expedient Acadèmic del Ministerio de Educación y Formación Profesional) per la Universitat de València, on també ha realitzat el Màster en Assessorament Lingüístic i Cultura Literària: Aplicacions al Context Valencià (Premi Extraordinari de Màster). Beneficiari d'una ajuda FPU, és investigador en formació al departament de Filologia Catalana de la Universitat de València i a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Les seues investigacions –una tesi doctoral en procés sota la direcció de la doctora Carme Gregori– se centren, principalment, en l'articulisme literari i l'assaig de Joan Fuster. Ara bé, també té publicacions sobre altres escriptors, com Jacint Verdaguer, Santiago Rusiñol, Teodor Llorente, Carles Salvador, Josep Carner o Teresa Colom.

Emili Samper Prunera (Universitat Rovira i Virgili)

L'ús literari (i ideològic) del folklore a Fungus d'Albert Sánchez Piñol

La publicació de la novel·la Fungus l'any 2018 va suposar el retorn de l'escriptor Albert Sánchez Piñol a la literatura fantàstica després d'haver-se endinsat els anys immediatament anteriors en la reconstrucció de la derrota catalana a la Guerra de Successió amb les novel·les *Victus* (2012) i *Vae Victus* (2015). Ambientada l'any 1888, Fungus està protagonitzada per Ric-Ric, un peculiar anarquista que fuig de la ciutat comtal i es refugia en una vall dels Pirineus on coneix els fungus, uns estranys bolets gegants que cobren vida quan ell els colpeja.

Com ha assenyalat la crítica (Genís, 2019; Vicenç, 2018; Pons, 2018), i com resulta evident en la lectura de l'obra, en aquesta novel·la l'autor vertebrava, a partir d'aquests elements fantàstics, la idea del poder, exemplificada pel protagonista i per aquests peculiars éssers. Aquesta reflexió sobre el poder s'acompanya d'un ús concret (intencionadament literari) d'elements procedents del folklore, com poden ser els mateixos éssers fantàstics (basats en els menairons, com ha reconegut de manera explícita l'escriptor a Camps, 2019) (Casanova & Creus, 2000), però també de la presència puntual de cançons o relats tradicionals que acompanyen la trama principal de la novel·la. Aquesta comunicació pretén resseguir aquest ús del folklore per part de l'escriptor i veure fins a quin punt aquest ús determina el component ideològic present en la novel·la. L'anàlisi es contextualitzarà tenint en compte obres anteriors de Sánchez Piñol

que també pertanyen a la literatura fantàstica, com ara alguns contes del recull *Tretze tristos tràngols* (2008) o la conegudíssima *La pell freda* (2002), en les quals la presència del fantàstic està vinculada al component ideològic (Gregori, 2015) i els monstres tenen un paper clau en la narració i una interpretació que va més enllà del component terrorífic (Martínez, 2015).

Referències bibliogràfiques

- Camps, Magí (2019). "Faig de la democràcia un monstre, i fa molta por". *La Vanguardia*, 5.01.2019.
- Casanova, Joan & Joan Creus (2000). *Més ràpids que el llamp, més vius que el foc*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Genís, Daniel (2019). "Fungus". *El Biblionauta*, 9.01.2019: <https://elbiblionauta.com/ca/2019/01/09/fungus-2018-albert-sanchez-pinol/>
- Gregori, Alfons (2015). *La dimensió política de lo irreal: el componente ideológico en la narrativa fantàstica española y catalana*. Poznan: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Martínez Pérez, Maria (2015). "La humanització del monstre: Albert Sánchez Piñol vs. H. P. Lovecraft". *Ítaca. Revista de Filologia* núm. 6: 257-271.
- Pons, Pere Antoni (2018). "Uns bolets monstruosos". *Ara Llegim*, 1.12.2018.
- Sánchez Piñol, Albert (2002). *Tretze tristos tràngols*. Barcelona: La Campana.
- Sánchez Piñol, Albert (2008). *La pell freda*. Barcelona: La Campana.
- Sánchez Piñol, Albert (2018). *Fungus. El rei dels Pirineus*. Barcelona: La Campana.
- Vicenç i Eres, Josep (2018). "Està tocat del bolet l'Albert Sánchez Piñol?". *Núvol (Llibres)*, 22.11.2018: <https://www.nuvol.com/llibres/esta-tocat-del-bolet-albert-sanchez-pinol-57090>

Nota biogràfica

Emili Samper Prunera és doctor en Filologia Catalana, màster en Estudis Superiors en Llengua, Literatura i Cultura Catalanes per la Universitat Rovira i Virgili i màster en Còmic i Educació per la Universitat de València. Treballa de Personal Investigador Contractat (PI-SECTI) al Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili i forma part del Grup de Recerca Identitats en la Literatura Catalana (GRILC) (2017 SGR 599). Ha centrat la seva recerca en l'estudi de la literatura popular i del folklore, especialment en aspectes sobre la història i els gèneres. Entre els llibres que ha publicat destaquen *De l'anarquisme al folklore. Cels Gomis i Mestre (1841-1915)* (2013) i *Les rondalles de Cels Gomis i Mestre* (2015). Ha editat diferents volums, com *The Myths of the Republic: Literature and Identity* (2016), *Història de la literatura popular catalana* (2017) amb Carme Oriol, o *La llegenda* (2019) amb Magí Sunyer.

Carles Duarte Montserrat (Institució Cultural del CIC)

La construcció d'Ignosi: un tast d'arquitectura samperiana

Com que em van proposar de redactar un pròleg per a *Ignosi*, un volum publicat per Edicions Poncianes a cura de Jaume C. Pons Alorda, en vaig seguir el procés de gènesi i em sembla que pot ser útil de recollir en una comunicació alguns aspectes que ens poden orientar sobre l'arquitectura que utilitzava Màrius Sampere per a la construcció dels seus poemaris.

Per a Màrius Sampere l'escriptura era un fet quotidià, encara que no complís uns horaris rigorosos. Sampere pensava des de la paraula, cercant en la poesia una clau que aportés, des de la intuïció literària, la perplexitat i la reflexió d'un humanista, llum al seu anhel de comprensió del món. La contínua presència de la poesia en l'experiència diària, el duia a anar aplegant una producció en vers d'una extensió considerable, que creixia constantment. Sampere va encapçalar el seu volum *Imminències* (2002) amb una interessantíssima *Iniciació*, on explicava el següent: "els poemes (...) no es generen espontàniament sinó que vénen de lluny. És a dir, predeterminats, es congrien a dalt, es desplomen perquè no poden suportar tant de pes -l'acumulació del sentit- i davallen fugint del poder creador. I ens pensem que en som autors. I no, simplement vénen de lluny, cauen de dalt."

Sampere no acostumava, tot i que certament hi ha conjunts que són fruit d'un plantejament global previ, a pensar en un títol abans d'iniciar-ne el treball corresponent de redacció, sinó que anava acumulant materials poètics mentre al seu cap s'anava perfilant un títol amb una idea, un missatge amb prou potència evocadora que aglutinés un conjunt consistent de poemes que solien estar escrits en un mateix període de temps i que, després, revisava i, quan convenia, reescribia exhaustivament per reforçar la coherència final de l'obra. Sampere parlava de "muntar" llibres.

Referències bibliogràfiques

- Susanna Rafart, Màrius Sampere. Barcelona, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, 2011
- Vicenç Llorca, *L'obra poètica de Màrius Sampere: assaig de revisió del realisme històric*. Barcelona: Columna, 1989
- Màrius Sampere, *Si no fos en secret*. Antologia [cur. D. Sam Abrams i Jaume Subirana]. Barcelona: Proa, 1999
- Màrius Sampere, *Ignosi*. Barcelona: Edicions Poncianes, 2015

Màrius Sampere, Descodificacions. Barcelona: Proa 2018

Nota biogràfica

Lingüista, poeta. Deixeble d'Antoni M. Badia i Margarit, amb qui va publicar un Formulari administratiu, i de Joan Coromines, amb qui va col·laborar en el seu Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana. Ha estat vocal de la Junta Permanent de Català (1981-2001), cap de la Secció d'Estudis de Llengua Catalana i Llenguatge Administratiu de l'EAPC (1983-1988), primer director de la "Revista de Llengua i Dret" (1983-2002), cap del Servei d'Assessorament Lingüístic de la Generalitat (1989-1994), director general de Difusió (1996-2000), secretari general de la Presidència (2000-2003) i president del CoNCA (2012-2019). Ha dirigit la Fundació Carulla i l'Editorial Barcino (2004-2016). Des de 2016 dirigeix la Institució Cultural del CIC. És coautor amb M. Àngels Massip d'una Síntesi d'història de la llengua catalana (1981) i amb Àlex Alsina d'una Gramàtica històrica del català (1984-1986). Ha publicat manuals de llenguatge administratiu i jurídic, una edició de la Poesia de Jordi de Sant Jordi i una extensa obra poètica.

Dolors Perarnau Vidal (Universidade de Santiago de Compostela/Universitat Autònoma de Barcelona)

Notes per a una poètica del buit contemporània. El cas Víctor Sunyol

El propòsit d'aquesta comunicació és fer un recorregut pels diferents buits que el poeta Víctor Sunyol (Vic, 1955) agença en el si de la seva obra i preguntar-se pel seu sentit o, millor dit, pel seu efecte; car el que pretén el negre de la lletra de la pàgina sunyoliana i amb ella el blanc i el silenci de què indissociablement consta és, en paraules de Mallarmé, "no pintar la cosa sinó l'efecte que produeix". Essent així, l'efecte que produeix el buit de l'escriptura de Sunyol és el silenci de la pròpia paraula, el d'una paraula que –essent el principal obstacle de tot dir, allò que fa que les coses no es diguin per si mateixes sinó d'acord amb una determinada intenció i significat– deixa de parlar, es descentra i es buida de la pretensió de dir per tal de fer-se receptiva a allò que està més enllà de la paraula i que és, en definitiva, la seva condició.

Al llarg de tota la seva trajectòria com a poeta, Sunyol agença un buit en la literatura, així com fan també els artistes renovadors de la contemporaneïtat amb la no figuració en la pintura, amb la desocupació de l'espai en l'arquitectura i l'escultura o en el silenci en la música; és a dir, configura un buit en i des de la mateixa matèria artística que, no essent mitjà d'expressió d'allò que no es pot dir amb el ple (de les paraules, de la figura, de la superfície, del volum o del so), és, tanmateix, prova de la seva existència.

Referències bibliogràfiques

- BLESA, Túa, Logofagias. Los trazos del silencio, Zaragoza: Annexos de Tropelías, 1998.
MARRUGAT, Jordi, Aspectes de la poesia catalana de la postmodernitat, Barcelona: PAM, 2013.
PÉREZ PAREJO, Ramón, Metapoésia y crítica del lenguaje, Cáceres: Universidad de Extremadura, 2002.
SALA-VALLDAURA, Josep Maria, La poesia catalana i el silenci. Tot dient el que calla, Lleida: Pagès editors, 2015.
SONTAG, Susan, "Aesthetics of Silence" dins *Styles of Radical Will* [1966], Londres: Vintage, 2001, pp. 3-34.
SUNYOL, Víctor, Ni amb ara prou, Sabadell: Les edicions dels dies, 1984.
—El buit i la novel·la, Vic: Eumo Editorial, 1994.
—[MORER, Sebastià], Cap a Tirèsies. Una introducció a Eva Aguilar, Víctor Sunyol (ed.), Barcelona: Cafè Central i Eumo Editorial, 1997.
—Stabat, Barcelona: Proa, 2003.
—Quest, Girona: Llibres del segle, 2013.
—Birnarn, Barcelona: LaBreu Edicions, 2014.
VALENTE, José Ángel, "Cinco fragmentos para Antoni Tàpies" dins *Material Memoria*, Madrid: Alianza, 1992.

Nota biogràfica

Doctora en Filosofia per la UAB i Màster en Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes per la UAB-UB. Com a part de la seva trajectòria investigadora, ha treballat a la Universitat de Copenhaguen i al St. Olaf College de Minnesota. Fruit d'aquesta època, són els diversos estudis publicats, així com la tesi doctoral centrada en la noció de límit en l'obra de S. Kierkegaard, amb particular atenció a la relació entre filosofia i literatura. La relació fronterera entre aquests dos discursos l'ha portat a estudiar la reflexió sobre el llenguatge de les poètiques contemporànies, àmbit en el qual elabora una segona tesi en Filologia Catalana sobre la poètica del buit de Víctor Sunyol. Entre les seves darreres publicacions, destaca *Heterodoxias. Filosofia e literatura*, volum col·lectiu del qual és també coordinadora. Actualment treballa com a professora de català de la Xarxa Llull a la Universitat de Santiago de Compostela.

Jordi Mas López (Universitat Autònoma de Barcelona)

L'haiku i la tanka en l'obra de Feliu Formosa

L'últim llibre de Feliu Formosa, *L'incert encontre*, publicat l'octubre de 2020, està integrat per 60 tankes que criden l'atenció sobre la insistència amb què el poeta ha anat cultivant, al llarg de tota la seva trajectòria, les formes poètiques japoneses. Als anys setanta, en publicar *Raval*, que incloïa 32 haikus, i *Llibre dels viatges*, del qual formaven part els 19 Haikús dels pollanços, l'autor es va avançar uns anys a la represa d'aquests formes en la literatura catalana, que havien quedat en un segon pla un cop passades la moda de l'haiku dels anys vint i la passió per la tanka que durant la postguerra havia inspirat *Del joc i del foc*, de Carles Riba. Més tard, el 1987, es va aproximar a la forma de la tanka escrivint-ne a quatre mans amb Joan Casas al llibre *Amb efecte* (de fet, en aquest cas, potser caldria parlar, més aviat, de renga o poema encadenat curt, atès que la col·laboració té lloc en l'escriptura de cadascun dels poemes). El 1992, a *Impasse*, va reprendre el conreu de l'haiku, i ja el 2009 va aportar 49 haikus i una tanka a *La pedra insòlita*, un llibre fet amb col·laboració amb Anna Vila i Sandra Morera. La nostra comunicació examina el corpus d'haikus i tankes escrites per Feliu Formosa al llarg de la seva trajectòria i analitza els seus referents literaris en aquest àmbit, les característiques formals i temàtiques de les peces, l'ús concret que el poeta ha donat a cadascuna de les formes i la manera com les integra en el conjunt de la seva obra.

Referències bibliogràfiques

- FORMOSA, Feliu. *Impasse*. Barcelona: Cafè Central/Eumo, 1992. Jardins de Samarcanda, 3.
FORMOSA, Feliu. *L'incert encontre*. Girona: Cafè Central/Llibres del segle, 2020. Balbec, 15.
FORMOSA, Feliu. *Llibre dels viatges*. Barcelona: Proa, 1978. Els llibres de l'Óssa Menor, 98.
FORMOSA, Feliu. *El present vulnerable*. Diaris (1973-1978). Barcelona: Núvol, 2017.
FORMOSA, Feliu. *Raval*. Barcelona: Edicions 62, 1975. Els llibres de l'Escorpi/Poesia, 30.
FORMOSA, Feliu; CASAS, Joan. *Amb efecte*. Barcelona: Empúries, 1987. Col·lecció Migjorn, 17.
FORMOSA, Feliu; VILA, Anna; MORERA, Sandra. *La pedra insòlita*. Barcelona: Meteora, 2009.

Nota biogràfica

Jordi Mas López (Santa Coloma de Queralt, 1972) és doctor en traducció per la Universitat Autònoma de Barcelona, on actualment fa classes de llengua i literatura japoneses. Com a investigador, s'ha centrat en l'estudi de la incorporació de les formes poètiques de l'haiku i la tanka en la literatura catalana, i ha publicat el volum Josep Maria Junoy i Joan Salvat-Papasseit: dues aproximacions a l'haiku i diversos articles i capítols de llibre sobre poetes en llengua catalana que han conreat aquestes formes. Com a traductor, ha traslladat al català obres japoneses clàssiques com ara l'antologia *Cent de cent*, de Fujiwara Teika, integrada per tankes, el renga o poema encadenat *Tres veus lligades a Minase*, de Sōgi, Sōchō i Shōhaku, o *L'estret camí de l'interior*, del mestre de l'haiku Matsuo Bashō.

Xavier Hernández i Garcia (UV)

El jazz en la poesia de Joan Margarit. Una proposta d'anàlisi intermedial

La intermedialitat, segons Rajewski (2005), és la interacció entre diferents mitjans, disciplines o llenguatges artístics amb la intenció d'augmentar la capacitat expressiva d'una obra. Un transvasament interartístic que s'ha consolidat com a objecte d'estudi en països com Alemanya, Canadà, Estats Units o Anglaterra on s'ha estudiat, per exemple, la relació entre els poemes de Hölderlin i la música de Beethoven o la influència del blues en la beat generation (Alonso, 2002). Paral·lelament, l'estudi diacrònic de les relacions entre la música i la literatura en el segle XX ha revelat que les formes intermedials han estat presents durant tot el segle i s'han incrementat a mesura que aquest avançava, en relació directa amb el caràcter interdisciplinari de la cultura postmoderna. Diversos autors, com Szegey-Maszák (1983), han investigat la correlació entre la musicologia i la teoria literària, i entre els aspectes comuns de la música i la poesia, com el ritme i la repetició.

En la poesia de Joan Margarit, la música ha tingut un paper preponderant fins al seu darrer poemari, *Animal de bosc* (2021). Molts dels seus poemes hi fan referència, especialment a la música de jazz i als compositors que el van entusiasmar en la seua joventut, com Lester Young, Charlie Parker o Billie Holiday. A més, l'autor reflexiona sobre ambdues arts en la seua poètica i ha creat diversos espectacles en què es fusionen poesia i música de jazz com *Paraula de jazz* (1999) o *Des d'on tornar a estimar* (2016). Seguint la metodologia de Wolf (1999 i 2011), aquests indicis són suficients per a aprofundir en l'anàlisi de la poesia de Margarit i identificar-hi més referències intermedials com citacions, descripcions o imitacions formals de la música de jazz, que ens ajuden a entendre millor el conjunt d'interrelacions que doten de significació l'obra del poeta de Sanaüja.

Referències bibliogràfiques

- ALONSO, S. (ed.) (2002), *Música y literatura: estudios comparativos y semiológicos*, Madrid, Arco.
GUIJARRO, J. I. (2013), *Fruta extraña. Casi un siglo de poesía española del jazz*, Sevilla, Fundación José Manuel Lara.
MARGARIT, J. (2020), *Tots els poemes (1975-2017)*, Barcelona, Edicions 62.
RAJEWSKY, I. (2005), «Intermediality, Intertextuality, and Remediation: A Literary Perspective on Intermediality», *Intermedialités* 6, p. 43-64.
SAMPAYO, C. (2000), «Jazz en literatura, literatura en jazz», *Litoral: revista de la poesía y el pensamiento* 227-228, p. 176-179.

SZEGEY-MASZÁK, M. (1983), «Forms of repetition in music and literature», *Yearbook of Comparative and General Literature* 32, p. 39-49.

WOLF, W. (1999), *The Musicalization of Fiction: A Study in the Theory and History of Intermediality*, Amsterdam, Rodopi.

WOLF, W. (2011), «(Inter)mediality and the Study of Literature», *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* 13(3), p. 1-9.

Nota biogràfica

Xavier Hernández i Garcia (1996) és graduat en Filologia Catalana per la Universitat de València i ha realitzat el màster de Música com a Art Interdisciplinària a la Universitat de Barcelona, la Universitat Rovira i Virgili i l'Escola Superior de Música de Catalunya. Forma part del consell editorial de *Gargots Revista Literària* i de *Gargots Associació Cultural*. Els seus darrers treballs tracten la relació de la música amb altres camps, especialment la literatura, el cinema i el pensament. Actualment, prepara la tesi «Joan Fuster i la música: idees estètiques, metatextualitat i relacions intermedials», sota la direcció de la Dra. Carme Gregori, amb una beca predoctoral del programa «Atracció de talent» de la Universitat de València. Ha publicat en diverses revistes especialitzades com *Haidé*, *Estudis Maragallians*, *452°F*, *Revista de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada*, *Caplletra*, *Revista Internacional de Filologia o Catalonia*.

Irene Mira-Navarro (UA)

Desencís i rebel·lió en la poesia de David Caño. Una lectura política des de la teoria dels afectes

Aquesta comunicació pretén analitzar l'obra del poeta David Caño (1980)—en concret en els poemaris *Barcelona* (2007) i *PostMortem/I del no-res TOT* (2012)—amb l'objectiu de traçar algunes línies mestres que permeten interpretar la dimensió política de la seua poesia més enllà del contingut explícit que contenen els textos. Es tracta en efecte, d'analitzar les formes amb què es projecta la disconformitat a través de les emocions del desencís i la rebel·lió com a mostres d'un discurs poètic en certa manera contestatari. Per a desplegar aquesta anàlisi combinarem dues perspectives ja conjugades a grans trets per Margalida Pons (2016): l'anàlisi de la capacitat política dels textos poètics proposada en els estudis d'Arturo Casas (2011) i Isaac Lourido (2015) i la teoria dels afectes que tot just apunta la càrrega socials dels afectes (Ahmed 2017 i 2019). Des d'aquesta perspectiva, aterrem les dues propostes en l'obra de David Caño per ser una veu jove i consagrada en la poesia actual, a partir de la qual estudiarem els afectes del desencís i la rebel·lió com a respostes que el poeta habilita davant d'un moment social marcat per l'economia, la crisi social i el compromís.

Referències bibliogràfiques

Ahmed, S. (2017) *La política cultural de las emociones*, Mèxic, Universidad Nacional Autónoma de México.

Ahmed, S. (2019) *La promesa de la felicidad. Una crítica cultural al imperativo de la alegría*, Buenos Aires, Caja Negra Editora.

Caño, D. (2007) *Barcelona*, Cabrera de Mar, Galerada.

Caño, David (2012) *PostMortem/I del no-res TOT*, Manersa, Tigre de paper.

Casas, A. (2011) "Teoría crítica y discurso de resistencia: lo político en la enunciación poética", dins Casas, A. / Bolling, B. (eds.) *Resistance and emancipation. Cultural and Poetic Practices*, Bern, Peter Lang, 53-72.

Lourido, I. (2015) "Marginalidad social y antagonismo político en la poesía de Patricia Heras" dins Lourido, I./ Cid, A. (ed) *La poesía actual en el espacio público*, 219-236.

Pons, M. (2016) "Poetes empenyats: possibilitats i reptes del gir afectiu en la interpretació de textos literaris", *Els marges*, 110, 10-33.

Nota biogràfica

Irene Mira-Navarro és professora contractada doctora a la Universitat d'Alacant. Forma part del Grup de Recerca en Literatura Contemporània i del Grup d'Estudis Transversals d'aquesta universitat. La seua recerca se centra en l'anàlisi de les funcions discursives dels espais en la literatura, fruit d'aquesta línia de treball ha publicat el llibre *La poètica dels espais en Vicent Andrés Estellés* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2021)

4. Didàctica de la llengua i de la literatura catalanes: nous enfocaments i tractaments integrats de llengua, literatura i cultura

Esther Fabrellas Vinardell (UdG - INS Sant Pol de Mar)

La literatura com a objecte de projecte

Actualment el treball per projectes és l'eix vertebrador de molt centres educatius de secundària. La llengua, i sobretot la literatura, són matèries on l'alumne pot treballar de manera transversal tots els coneixements adquirits durant la seva etapa formativa. "Poesía eres tú", "Speak Up" o "Entre palabras y pisadas" són tres del projectes que actualment es duen a terme a l'INS Sant Pol.

Amb aquesta comunicació es pretén fer una reflexió de la importància de la literatura com a objecte de creació de projectes i els resultats que amb el treball ABP s'obtenen amb l'alumnat.

Referències bibliogràfiques

- Bombini, Gustavo i Lomas García, Carlos (2020): "Utopies i distopies en l'ensenyament literari". Revista "Articles" octubre. Barcelona: Graó.
Sanmartí, Neus (2010): "Avaluar per aprendre".

Nota biogràfica

Esther Fabrellas és doctora en Filologia Romànica per la UGR. Des de fa sis anys treballa com a professora de llengua i literatura castellana i catalana pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Des dels inicis de la professió s'ha plantejat com fer arribar la literatura als adolescents. Fruits d'aquesta reflexió ha ideat varis projectes, empran la metodologia ABP, per transmetre d'una manera diferent l'art literari als seus alumnes.

Llorenç Soldevila / M. Àngels Verdaguer (Universitat de Vic)

La transversalitat didàctica de l'obra de Verdaguer

Després d'anys de docència posant en pràctica la utilitat didàctica de la vida i l'obra de Verdaguer, ens proposem sistematitzar les troballes assolides i, alhora, apuntar-ne de noves en el marc dels canvis sociològics i tècnics que afecten l'ensenyament. Així, doncs, servint-nos de les TIC i de les facilitats de consulta d'internet, exposarem algunes possibilitats de formació transversal que permeten els textos de Verdaguer. Alguns exemples ja han estat practicats i, tanmateix, poden actualitzar-se i adaptar-se gradualment als diferents nivells d'ensenyament (primària, secundària i universitat).

Es podrien presentar propostes didàctiques sobre: a) la història i la història de l'art basades, sobretot, amb *Canigó* (estudi de l'art romànic i, especialment de la història bíblica a partir de la portada de Ripoll) o hi podrem tractar els orígens de la nació amb els personatges històrics que hi són recreats (Guisla, Tallaferró i Oliba); b) la geografia: amb *Canigó* i d'altres poemes com "La veu del Montseny" podrem tractar d'aspectes geogràfics dels països a partir dels denominats tres cims de la pàtria (Canigó, Montseny i Montserrat), però tractant també el Puigmal, la Pica d'Estats i l'Aneto, a partir de la prosa de les excursions i la talla d'excursionista de Verdaguer; c) encara, gràcies als continguts d'*Excursions i viatges*, podrem treballar el plaer del viatge virtual pel nord d'Àfrica, Orient Mitjà i bona part d'Europa; d) la geografia urbana: amb passatges de l'oda *A Barcelona* podem veure el creixement urbà i la revolució industrial i tractar de les tensions socials d'aquell moment; e) sobre el medi natural, nombrosos fragments de *Canigó* ens serviran per acostar-nos al descobriment d'una riquíssima flora i fauna, que es pot complementar amb el recull *Brins d'espigol*, entre altres; i, finalment, f) en l'àmbit antropològic, podem servir-nos de la rondallística i el llegendari de l'autor, gairebé sempre lligat a punts molt concrets de la nostra geografia (el comte Arnau o el "Savi prudent dels Piteus").

Referències bibliogràfiques

- Maria Cobos i Carme Torrents. *Llegir Verdaguer*. Vic: Eumo Editorial, 1995.
Maria Homs i Francesca Sellabona. *Conèixer Verdaguer 1* (Cicle inicial). Vic: Eumo Editorial, 1995.
Mercè Jansana i Maria Cobos. *Conèixer Verdaguer 2* (Cicle mitjà). Vic: Eumo Editorial, 1995.
Eulàlia Collelldemunt i Maria Torres. *Conèixer Verdaguer 3* (Cicle superior). Vic: Eumo Editorial, 1995.
Maria Carme Bernal i Carme Rubio. *Jacint Verdaguer, l'home que creava mons*. Vic: Eumo, 2002.
Maria Carme Bernal i Carme Rubio. *Tant de gust... senyor Verdaguer*. Barcelona: PAM, 2011.
Llorenç Soldevila. *Jacint Verdaguer: deu rutes literàries*; pròleg de Joaquim Molas. Argentona: L'Aixernador, D.L. 1992.

Llorenç Soldevila i Balart. *Jacint Verdaguer: formació i dimensió d'un mite*. Argentona: L'Aixernador, 1995.

M. Àngels Verdaguer. "La ciutat dels tres turons". A: *Ruta Verdaguer 2002*: [Ruta Verdaguer per Barcelona]. Institut Municipal de Paisatge Urbà/Ajuntament de Barcelona, p. 11-124.

Nota biogràfica

Llorenç Soldevila i Balart (Monistrol de Montserrat, 1950) és doctor en Filologia Catalana per la Universitat Autònoma de Barcelona (1993). És professor emèrit de la UVic-UCC. S'ha especialitzat en les obres de Verdaguer, Pla, Bartra, Rodoreda i Porcel i, darrerament, en la confecció de la *Geografia literària dels Països Catalans* (12 volums). És autor de l'edició crítica d'*Aires del Montseny*, de Jacint Verdaguer. És membre de la Societat Verdaguer i del Grup de recerca Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció (TEXLICO). Ha publicat articles dels àmbits d'investigació que ha conreat en diverses revistes científiques.

M. Àngels Verdaguer (Manlleu, 1972) és doctora en Filologia Catalana per la Universitat de Barcelona (2012), amb una tesi sobre Verdaguer. És professora en els graus de Mestre de la UVic-UCC. S'ha especialitzat en l'estudi de la literatura catalana contemporània, especialment del segle XIX (Jacint Verdaguer, Jocs Florals de Barcelona...). És coordinadora del Grup de recerca Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció (TEXLICO) i és directora de la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVic-UCC. És membre i secretària de la comissió permanent de la Societat Verdaguer, entitat constituïda en el si de la Fundació Universitària Balmes. És autora de dues edicions crítiques de Verdaguer de la col·lecció OCEC, ara de Verdaguer Edicions i la Societat Verdaguer: *La Pomerola. Primavera i Flors del Calvari*. Ha publicat diversos articles en revistes científiques.

Moisés Selfa Sastre / Enric Falguera Garcia (Universitat de Lleida)

L'illa del ... teatre! (2009), de Dídac Botella: el teatre dins del teatre com a estratègia didàctica

En aquesta comunicació, presentarem una anàlisi de l'obra teatre infantil *L'illa del ... Teatre* (2009), de l'autor valencià Dídac Botella. Es tracta d'una obra de teatre infantil que ha estat Premi de Teatre Infantil Xaro Vidal (2009) de Carcaixent. Aquesta obra destaca per usar una estratègia didàctica per a treballar a l'aula el gènere teatral: el teatre dins del teatre. Per a Botella, un dels reptes més importants del teatre escolar és aconseguir que tots els alumnes participin per igual en la representació de l'obra teatral. Perquè això sigui possible, Dídac Botella planteja una solució lúcida: tots els alumnes d'una classe de 6è interpretaran l'obra *L'illa del Tresor*. Els continus assajos i posades en escena que surten en aquesta obra ens permeten reflexionar sobre el teatre com a gènere capaç de fomentar una bona competència literària en els més menuts i joves en etapa escolar.

Referències bibliogràfiques

Botella, D. (2009). *L'illa del ... Teatre*. Alzira: Ed. Bromera.

Falguera García, E., & Selfa Sastre, M. (2015). L'adaptació teatral d'Àlícia al país de les meravelles. Una proposta didàctica de doble recorregut. *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 66, 43-50.

Nota biogràfica

Moisés Selfa Sastre és professor agregat a la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social de la Universitat de Lleida. És cap de departament de Didàctiques Específiques. Interessat per la Literatura Infantil i Juvenil, ha publicat diversos estudis en revistes com *Ocnos*, *Lenguaje y Textos*, *Anuario de Investigación en Literatura Infantil y Juvenil*, *Tejuelo*, *Investigaciones sobre Lectura i Ausa*, entre d'altres.

Enric Falguera Garcia és professor lector a la la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social de la Universitat de Lleida. Interessat per la Literatura Infantil i Juvenil, ha publicat diversos estudis en revistes com *Ocnos*, *Estudis Romànics*, *Llengua i Literatura*, *Caplletra i Ausa*, entre d'altres.

David Garcia Sirvent (Universitat d'Alacant)

Literatura i música retroalimentats per a un canvi sociolingüístic

El paper de la música en el procés de normalització lingüística del català al País Valencià ha sigut molt important durant les dues últimes dècades. El que semblava una cultura underground i una minoria entre els joves fa vint anys, ara ha canviat completament i els grups i artistes catalanòfons són més coneguts i tenen una presència més important en festivals i les programacions culturals.

Aquesta evolució ha tingut un impacte en altres àrees paral·leles, com la literatura. Els escriptors tenen l'objectiu de fer un reflex de la realitat i del context contemporani, així, han inclòs aquest fenomen en les seues ficcions. Cada vegada més, els novel·listes actuals inclouen artistes valencians en les novel·les que escriuen. Els personatges en parlen o se n'hi fa referència

a alguns, o s'inclouen en el context d'una situació. Això és un altre símptoma de normalització. El nostre objectiu és mostrar com la literatura valenciana també ha canviat al ritme que ho ha fet la música i la societat, especialment els joves, ja siga des del punt de vista lector o narratiu.

Referències bibliogràfiques

Aliaga, Xavier, (2011), *Vides desafinades*, Barcelona, Edicions 62.
Benesiu, Joan, (2019), *Serem Atlàntida*, Edicions del periscopi.
Camps, Esperança (2015), *La cara B*, Barcelona, Llibres del delictes.
Canet-Ferrer, Isabel, (2019), *I tu, sols tu*, València, Sembra llibres.
Frechina, Josep Vicent, (2011), *La canço en valencià*, Acadèmia Valenciana de la llengua.
González Collantes, Carla, (2008), *Una llengua musicada*, Documenta Balear.

Nota biogràfica

Llicenciat en Traducció i Interpretació (Universitat d'Alacant) i Màster en Gestió Cultural (Universitat de València/Universitat Politècnica de València). He treballat com a tècnic a Escola Valenciana, lector de català a la University of Kent, a Canterbury, professor de llengües en ensenyament secundari, i escoles d'adults a Mallorca i a diverses comarques del País Valencià. Actualment sóc tècnic al Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i estic en la secció de dinamització on portem avant moltes de les campanyes de difusió i promoció del català a la universitat i en els àmbits d'influència de la UA i també gestionem el Voluntariat Lingüístic, amb un constant contacte amb l'alumnat. A més, sóc professor associat al departament de Filologia Catalana de la mateixa universitat on faig classes de traducció i llengua. En l'àmbit de la recerca, em dedique a l'estudi del reviscolament de la música valenciana i la influència en el procés de transformació sociolingüística que se'n pugua derivar al País Valencià.

Raquel Molero Sánchez / Alexandre Bataller (Universitat de València)

La poesia experimental com a instrument per desenvolupar la competència oral en català a l'Educació Primària

Molt sovint, la didàctica de la llengua i la literatura separa el component lingüístic de la seua vessant creativa. De la mateixa manera que l'ensenyament de la literatura s'allunya de la vessant artística, amb la qual es relaciona. Per superar aquesta divisió entre llengua, literatura i arts, la proposta de treballar la competència comunicativa a partir de la visualització de poesia experimental naix de la necessitat de relacionar la llengua i la literatura en projectes comuns, i va un pas més enllà, ja que permet realitzar activitats interdisciplinàries amb el propòsit d'afavorir el tractament integral del català. Així doncs, aquesta comunicació tractarà la transversalitat de l'educació lingüística i artística a partir de la comparació de dues propostes didàctiques basades en l'ús de poesia experimental, les quals es van dissenyar d'acord amb les aportacions de Bordons (2003). Aquestes propostes es van dur a terme a dues escoles d'educació primària amb un context sociocultural ben diferent. Per tant, es pretén reflexionar sobre la construcció de sentit que fan els infants dels poemes objectuals de Joan Brossa i sobre com verbalitzen les seues interpretacions poètiques atenent a l'entorn en què es troben. Per fer-ho, es va prendre com a punt de partida l'estudi de Cavalli (2019) sobre la recepció poètica i les aportacions de Chambers (2007) entorn a la importància del diàleg en l'educació literària. L'experiència descrita ens confirma la necessitat d'aproximar els infants d'educació primària a pràctiques comunicatives contemporànies i transversals. En aquest sentit, la poesia experimental, en concret la poesia objectual de Joan Brossa, resulta un instrument amb un gran potencial didàctic per la realització de propostes artístiques i literàries que afavoreixen la competència oral en llengua catalana.

Referències bibliogràfiques

Bordons, G. (2003). *Aprendre amb Joan Brossa*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, Fundació Joan Brossa.
Dolz, J. y Schneuwly, B. (2006) *Per a un ensenyament de l'oral: iniciació als gèneres formals a l'escola*. Barcelona: PAM.
Cavalli, D. (2019). How dialogues facilitate high school students' responses to poetry. *Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature*, 12(3), 26-43.
Chambers, A. (2007a) *El ambiente de la lectura*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica
Chambers, A. (2007b). *Dime: los niños, la lectura y la conversación*. Mèxic: Fondo de Cultura Económica.

Nota biogràfica

Raquel Molero Sánchez és estudiant del programa de doctorat en Didàctiques Específiques amb l'especialitat de llengua i literatura de la Universitat de València i mestra d'educació primària a la Generalitat de Catalunya. La seua investigació se centra en la didàctica de la poesia experimental de Joan Brossa. És autora del llibre *La màgia dels objectes*. Una intervenció didàctica en educació primària a partir de la poesia objectual de Joan Brossa (Universitat de València, 2020). És col·laboradora del grup d'investigació de la UB "Poció (Poesia i Educació) dins del qual participa al projecte PID2019-

104628RB-I00 (Ministerio de Economía y Competitividad, MINECO) "Poéticas liminales en el mundo contemporáneo: creación, formación y compromiso social".

Alexandre Bataller. Doctor en Filologia Catalana i professor titular del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura de la Universitat de València. Coordinador de la xarxa interuniversitària Geografies Literàries 3.0. És autor de materials didàctics per a l'ensenyament de la llengua i la literatura. En aquest àmbit, les seues recerques incideixen en el component cultural en l'ensenyament de llengües i en diverses expressions de l'educació literària, com ara la didàctica de la creativitat poètica, la literatura oral popular i les geografies literàries. En el camp de la filologia medieval, ha dedicat la seua investigació a la literatura de tema escaquístic, especialment a les traduccions catalanes i castellanes del Liber de Moribus de Jaume de Cèssulis. Ha publicat, a més, treballs sobre els vessants lingüístic i literari de la sericicultura valenciana. És membre del grup de recerca de la UB Poció (Poesia i Educació) i forma part del projecte PID2019-104628RB-I00 (MINECO) "Poéticas liminales en el mundo contemporáneo: creación, formación y compromiso social".

Vanesa Amat Castells (UVic)

Converses literàries a l'inici de l'educació primària. Recursos i estratègies docents

Es presenta una experiència educativa amb infants de segon de primària basada en la conversa sobre la lectura d'àlbums il·lustrats. Es parteix de la idea que calen pràctiques educatives que permetin ensenyar a pensar i a parlar sobre els textos literaris des de les primeres edats. Es fa èmfasi en quina forma de mediació és més adequada per ajudar a reflexionar sobre aspectes literaris, oferir llenguatge i ajudar a passar d'idees literals a inferencials.

L'anàlisi de les converses permet establir que hi ha determinades intervencions docents que propicien intercanvis més reflexius sobre els elements constitutius de les obres. En aquest sentit, les preguntes sobre els motius que poden haver portat l'autor a fer una determinada proposta o les qüestions al voltant de les relacions intertextuals generen reflexions més interessants. L'ús d'una pauta, com a recurs opcional durant la conversa, també es mostra eficaç per ajudar a centrar la mirada en aspectes de les obres i per oferir paraules com a punts de partida per construir les pròpies argumentacions.

Referències bibliogràfiques

- COLOMER, T. (2015). "L'adquisició de la competència literària". Dins: LOMAS, C. (coord.). Fonaments per a un ensenyament comunicatiu del llenguatge. Barcelona: Graó, 131-150.
- DURAN, T. (2007). Àlbums i altres lectures. Anàlisi dels llibres per a infants. Barcelona: Rosa Sensat.
- MERCER, N. (2009). Palabras y mentes: cómo usamos el lenguaje para pensar juntos. Barcelona: Paidós.
- SILVA-DÍAZ, M. C. (2006). "Algunos problemas y opciones al observar la discusión literaria en el aula". Dins: CAMPS, A. (coord.). Diálogo e investigación en las aulas. Investigaciones en Didáctica de la Lengua. Barcelona: Graó, 119-135.
- SIPE, L. R. (2008). Storytime. Young Children's Literary Understanding in the Classroom. New York: Teachers College, Columbia University.
- AUVERON, C. (2002). Lire la littérature à l'école. Pourquoi et comment conduire cet apprentissage spécifique?, de la GS au CM. Paris: Hatier.
- TAUVERON, C. (2002). Lire la littérature à l'école. Pourquoi et comment conduire cet apprentissage spécifique?, de la GS au CM. Paris: Hatier.

Nota biogràfica

Doctora en Didàctica de la Literatura per la UAB (Premi Extraordinari de Doctorat, 2016). Professora de Didàctica del Llenguatge i Literatura Infantil en els Graus de Mestre de la UVic-UCC i membre del Grup de Recerca en Educació, Llenguatge i Literatura (GRELL-UVic). Mestra d'Educació Primària (UVic, 2002) i llicenciada en Humanitats (UOC, 2007). Centra els seus àmbits d'estudi en la formació del lector literari i l'aprenentatge inicial de la lectura i l'escriptura. És autora de llibres per a primers lectors, com Abecedari de cel i terra (Eumo, 2021), i coautora d'antologies com Plouen poemes! (Eumo, 2017). Ha escrit articles sobre literatura i formació lectora en revistes especialitzades i ha participat en la creació d'un recurs didàctic que es recull a Primeres literatures a l'Educació Infantil. Una experiència amb el noble-taller (UVic-UCC, 2019).